

BERGS-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Förhållandet med Bergshandteringen år 1852.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Till Eders Kongl. Maj:t får Bergs-Collegium, i öfverensstämmelse med föreskriften uti den för Collegium år 1832 utfärdade Nådiga Instruktion, nu i underdånighet afgifva en, på inkomne uppgifter grundad, i vanlig form uppställd Berättelse om förhållandet med Rikets Bergshandtering under år 1852.

Vid denna Berättelse finnes tillika bifogad en qvinqvenniitabell, omfattande åren 1848—1852, i likhet med hvad Collegium förut, under den tid fullständiga årsberättelser om Bergshandteringen blifvit i underdånighet afgifne, hvarje femte år iakttagit.

Då nu uti den underdåniga Berättelsen årets tillverkningsbelopp af Jern, Koppar och Silfver blifvit, på förut vanligt sätt, vid hvarje artikel der de förekomma, jemförde med dem, som ägde rum icke allenast under år 1851, utan ock under de näst före sistnämnde år förflutne 3 qvinqvennier; så torde åter Collegium uti denna inledning till Berättelsen få redogöra för de förhållanden, hvilka förete sig, när den nu bilagde qvinqvenniitabellen, hvad tillverkningsquantiteterna vidkommer, jemföres med den, som för nästföregångne qvinqvennium 1843—1847 blifvit af Collegium år 1848 afgifven.

Härvid visar sig, att under de sista 5 åren 1848—1852 hafva 87,197 *Skz* Tackjern, 84,202 *Skz* Stång- och Ämnes-jern, 2,080 *Skz* Koppar, samt 774 lödige marker Silfver blifvit i medeltal årligen mera tillverkade, än under qvinqvennium

INLEDNING

TILL

Bergs-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshandteringen. – Stockholm, Norstedt, 1835-1858. Täckningsår: 1833-1857.

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. C, Bergshantering. Commerce Collegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1859-1911.
Täckningsår: 1858-1910.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.
S. 1. Tab. 1. Produktion av järnmalm, tackjärn samt vissa andra metaller 1836-1950.

Sveriges bergshantering år 1913 : specialundersökning / av Kommerskollegium. – Stockholm : Isaac Marcus, 1917. – 257, 108 s. – (Sveriges officiella statistik).
S. 1-85: Några historiska data rörande den svenska bergshandteringen [från äldsta tid och fram till 1915].

Bergskollegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshandteringen år 1852.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB), 2010.
Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

**Bergs-Collegii Underdåniga Berättelse om
Förhållandet med Bergshandteringen år 1852**

INNEHÅLL

	Sid.
Inledning.....	1.
1 ^{sta} Artikeln. Jernmalms-brytningen.....	3.
Utfärdade Mutsedlar år 1852 och Mutsedlar som blifvit utgifne på nya anledningar år 1852 [tabell].....	11.
Beviljade hvilostånd år 1852 [tabell].....	12.
2 ^{dra} Artikeln. Tackjerns-blåsningen.....	13.
Tackjerns-tillverkningen efter län år 1852 [tabell].....	13.
Tackjerns-tillverkningen år 1852 [tabell].....	15.
3 ^{die} Artikeln. Gjutgods-tillverkningen och Gjuterierne.....	18.
Gjutgods-tillverkningen vid Masugnarne år 1852 [tabell].....	18.
Gjutgods-exporten enligt Tullverkets räkenskaper år 1852 [tabell].....	20.
4 ^{de} Artikeln. Stång- och Ännesjern-Smidet.....	21.
Smides-Verkstäder med bestämd tillverknings-rätt efter län år 1852 [tabell].....	21.
Smides-Verkstäder med oinskränkt tillverkningsrätt efter län år 1852 [tabell]...	22.
Exporten af Stångjern enligt Tullverkets räkenskaper, omfattande Kalender- året 1852, och destinations-orterne [tabell].....	25.
5 ^{te} Artikeln. Jern-Manufactur-tillverkningen.....	27.
Jern-manufactur-tillverkningen år 1852 [tabell].....	27.
Jern-manufactur-exporten år 1852, enligt Tull-verkets Räkenskaper [tabell].....	29.
6 ^{te} Artikeln. De så kallade Ädlare Verken.....	30.
a) Guld-tillverkningen.....	30.
b) Silfver-tillverkningen.....	30.
c) Koppar-tillverkningen.....	32.
Koppartillverkningen i Riket år 1852 [tabell].....	35.
d) Nickel-tillverkningen.....	36.
e) Messings-tillverkningen.....	36.
7 ^{de} Artikeln. Diverse Verk och Inrättningar.....	37.
Koppar-Hamrar.....	37.
Bly-smältnings-Verk.....	37.
Zink-Verk.....	38.
Cobolt-Verk.....	38.
Svafvel-Bruk.....	38.
Vitriol-Verk.....	38.
Alun-Bruk.....	39.
Rödfärgs-Verk.....	39.
Blyertz-Verk.....	40.
Porfyr- och Marmor-Bruk.....	40.
Brunstens-brott.....	40.

	Sid.
Stenkols-Verk.....	40.
Tabell, utvisande 1852 års export af här nedan upptagne Bergverks-producter, upprättad i enlighet med Tullverkets Räkenskaper.....	42.
1:0 Nya Stångjerns-härdar.....	43.
2:0 Masugn och Smälthyttor.....	43.
3:0 Jern-Manufactur-Verk.....	43-44.

Qvinqvenni-Tabell, eller Sammandrag af uppgifterne uti Bergs-Collegii till Kongl. Maj:tafgifne underdåniga Berättelser, för åren 1848-1852, angående Bergs- och Bruks-Handteringen samt de dervid åstadkomne tillverkningar, äfvensom öfver Koppar- och Jern-Exporten under samma tid m. m.

BERGS-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Förhållandet med Bergshandteringen år 1852.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Till Eders Kongl. Maj:t får Bergs-Collegium, i öfverensstämmelse med föreskriften uti den för Collegium år 1832 utfärdade Nådiga Instruktion, nu i underdånighet afgifva en, på inkomne uppgifter grundad, i vanlig form uppställd Berättelse om förhållandet med Rikets Bergshandtering under år 1852.

Vid denna Berättelse finnes tillika bifogad en qvinqvennii-tabell, omfattande åren 1848—1852, i likhet med hvad Collegium förut, under den tid fullständige årsberättelser om Bergshandteringen blifvit i underdånighet afgifne, hvarje femte år iakttagit.

Då nu uti den underdåniga Berättelsen årets tillverkningsbelopp af Jern, Koppar och Silfver blifvit, på förut vanligt sätt, vid hvarje artikel der de förekomma, jemförde med dem, som ägde rum icke allenast under år 1851, utan ock under de näst före sistnämnde år förflutne 3 qvinqvennier; så torde åter Collegium uti denna inledning till Berättelsen få redogöra för de förhållanden, hvilka förete sig, när den nu bilagde qvinqvennii-tabellen, hvad tillverknings-quantiteterna vidkommer, jemföres med den, som för nästföregångne qvinqvennium 1843—1847 blifvit af Collegium år 1848 afgifven.

Härvid visar sig, att under de sista 5 åren 1848—1852 hafva 87,197 *Skz* Tackjern, 84,202 *Skz* Stång- och Ämnes-jern, 2,080 *Skz* Koppar, samt 774 lödige marker Silfver blifvit i medeltal årligen mera tillverkade, än under qvinqvennium

1843—1847; och om dessa qvantiteter upptagas efter procent-beräkning af medelbeloppen under sistnämnde 5 år, så har tackjerns-tillverkningen blifvit ökad med 13,9 procent, under det att blåsningstiden icke varit längre, utan tvärtom 44 dygn kortare; Stångjerns- och Ämnes-smidet med 14,5 procent; Koppar-produktionen med 25,6 procent; samt Silfver-tillverkningen med 14 procent.

Om nu derefter samma jämförelse uppställes, i afseende på Jern-exporten, företter sig icke lika gynnsamt resultat. Utförseln af Stångjern och Jern-manufaktur utgjorde de 5 åren 1843—1847 i medeltal 586,839 *Skz*, samt under qvinquennium 1848—1852 per medium 589,216 *Skz*, allt stapelstadsvigt. Då skillnaden emellan dessa exportbelopp utgör endast 2,377 *Skz*, finnes utförseln hafva ökat sig med blott 0,4 procent, under det att sjelfva tillverkningen af Stång- och Ämnes-jern, på sätt här ofvan synes, stigit med 14,5 procent.

Af detta förhållande skulle den slutsats kunna dragas, att inventarierna på Rikets Jern-vågar måste hafva blifvit ökade; men så har icke inträffat, utan tvärtom finnas inventarierna under sista qvinquennium i medeltal hafva varit 10,609 *Skz* mindre, än per medium under de 5 åren 1843—1847.

Någon annan förklaringsgrund härtill kan icke gerna finnas, än den, att inrikes förbrukningen så tilltagit, att den icke allenast behöft påräkna förberörde högre tillverkning 14,5 procent, utan ock förorsakat den till nyssnämnde belopp uppkomne minskning af våg-inventarierna.

Skulle nu, efter de för handen varande ziffror, en beräkning i detta hänseende uppgöras, hvilken emellertid icke kan blifva annat än approximatif, helst som det äfven kan inträffa, att inventarierna vid Bruken, genom mellankomne hinder för effekternes vågföring, blifvit ökade, så borde under sista qvinquennium inrikes konsumtionen af Stång- och Ämnes-jern hafva uppgått till omkring 150,000 *Skz* stapelstadsvigt i medeltal per år, då den förut, efter uppgjorda beräkningar, blifvit antagen utgöra 80 à 100,000 *Skz*.

På samma sätt har ock, i och för tillverkningen af gjutgoods, särdeles machiner, inrikes förbrukningen af Tackjern blifvit med hvarje år större; och som af det under sista qvinquennium i medeltal tillverkade Tackjern 714,824 *Skz* icke bordt hafva, för det under samma tid åstadkomna Stång- och Ämnes-jern 666,191 *Skz*, åtgått öfver 640,000 *Skz* Tackjern, om afseende göres på det, i följd af skillnaden emellan Tackjernsvigt och Bergsvigt, vid smidet uppkomne öfverjern, synes en årlig förbrukning af omkring 75,000 *Skz* Tackjern för gjutgodstillverkningen hafva uppstått.

Häraf visar sig ock, att den inrikes jern-konsumtionen numera icke är af ringa vikt, i fråga om tillfälle till effekternes afsättning, ehuru en större eller mindre efterfrågan inom landet icke kan hafva något inflytande på bestämmande af prisen, hvilka äro beroende af förhållandet med den utländska handeln. I detta sednare hänseende har likväl konjunkturen under år 1852 icke varit gynsam, då exportpriset, som vid skeppningens början bestämdes till endast 15 R:dr, under årets lopp nedsattes till 14 R:dr 24 sk., allt banko per *Skz* och torde någon gång vid för-

säljningen hafva gått derunder. Afser man nu, att förlag-tagande Bruksehare krediteras ett lägre pris, än det gängbara, har för dem åtminstone icke någon verklig behållning kunnat uppstå på handteringen, hvilken då måste betraktas såsom endast lemnande tillfälle, att med ringa, kanske ofta ingen, fördel kunna tillgodogöra rudimantier, hvilka eljest icke skulle på annat sätt kunnat realiseras.

Detta nu omnämnda förhållande har icke kunnat annat, än vara en ytterligare uppmaning för Jernhandteringsens idkare, att söka, äfven med tillverknings-kostnadens nedsättande, åstadkomma en god vara, samt att, för vinnande af detta ändamål begagna de förbättrade smältnings- och smides-metoder, hvilka genom nitiske tjänstemäns och enskilde bruksidkares förenade bemödanden på sednare tider blifvit kända. och derefter mer och mer kommit att vid jernhandteringsens praktiska utöfning allmännare tillämpas.

Enligt meddelade uppgifter hafva vid Bruken och Bergverken 17,892 arbetare varit anställda, fördelade på de särskilda tillverkningarne, såsom vid hvarje artikel närmare synes; dock får Collegium äfven nu, såsom förut, i underdånighet tillkännagifva, dels att dessa uppgifter måste betraktas vara endast ungefärliga, enär vid grufvebrytningen inom vissa orter, sjömalms-upptagningen och vissa andra näringar, hvilka icke bedrifvas hela året, ständige arbetare icke äro antagne, eller kunna med Bergs- och Bruks-handteringen hafva jemn sysselsättning, dels ock, att ibland det här ofvan uppgifne antalet icke ingå hvarken bruks-betjeningen, Brukens dagsverkare eller deras öfrige underhafvande, hvilka utgöra kolning, forssling och andre tjänstbarheter.

1sta **Artikeln.**

Jernmalms-brytningen.

Norrbottnen. Inom detta landskap har, på sätt en längre tid tillgått, brytning ägt rum, dels på Luotsavara och Svappavara malmberg uti Juckasjärvi Socken, för tackjerns-tillverkningen i den till Kengis Bruk hörande Torneåfors masugn, dels ock på Gellivara malmberg inom Gellivara Socken för de på detta bergs malm-tillgångar anlagde jernverks behof. Derjemte hafva ock intressenterne uti Rosfors Bruk låtit anställa något arbete på Ristjåls-berget inom Piteå Socken.

Den uppbrutna malmen har uppgått till följande belopp:

Inom Juckasjärvi Socken	500.	Sk. Tackj. vigt å 26 L. Bergs- vigt.
» Gellivara Socken	9,080.	
» Piteå Socken	153.	9,733.
	<u> </u>	
Transport		9,733.

Transport **Sk& malm.**
9,733.

Westerbotten. De malm-anledningar, hvilka på 1830-talet uppfunnos på Näsberget inom Skellefteå Socken och några år bearbetades af delegarne uti ofvanberörde Rosfors Bruk, hafva år 1852 blifvit åter upptagne och försökningsvis brutne, hvarvid erhållits malm 338.

Ångermanland. Icke eller år 1852 hafva de på Ulfön uti Nätra Sockens skärgård befintlige jernmalms-skärpningar blifvit bearbetade, utan hafva genom erhållen hvilostånds-resolution varit försvarade.

Jemtland. Uti Offerdals Socken hafva egarne till det för några år sedan anlagde Rönnöfors Bruk med masugn, låtit icke allenast bearbeta den så kallade Örnstolså-grufvan, utan ock upptaga den för omkring 20 år sedan uppfunne malm-anledningen på Grötoms bys område inom Kalls Socken; och har den erhållna malmen, deruti icke inbegripne 2,400 Sk& myrmalm, upphemtade i trakten omkring masugnen, utgjort:

Vid Örnstolså	2,600.	
» Grötom	1,000.	3,600.

Herjeå dalen. De på Blixtgrufvefältet inom Tännäs Socken befintlige jernmalms-skärpningar hafva väl år 1852 blifvit af Ljusnedals Bruksegare bearbetade; men, i anseende till vid samma tid inträffadt hinder genom snöfall, har den uppbrutne malmen icke blifvit skiljd från gräberget. Den brytning åter, som Bruksegarne låtit anställa uti den i grannskapet af Blix-grufve-fältet belägne Förhoppnings-grufvan, har lemnat en malm-tillgång 400.

Helsingland. De på Gymåsberget inom Woxna Socken upptagna grufvor hafva äfven detta år blifvit af Woxna Bruksegare bearbetade; men deremot har den uti Skogs Socken belägne Magmyre-grufvan endast så mycket blifvit bruten, som nödigt varit, för att försvara eganderätten till densamma.

Den på Gymåsberget uppbrutne godartade, men fattiga malmen har utgjort 2,245.

Gestrikland. Inom Thorsåkers Socken, der grufvebrytningen idkas på vissa från äldre tider kända malmförande trakter, hafva af de 4 dervarande gamla, Stoll-, Nyängs-, Göske- och Myggbo-grufvorne, den sistnämnde varit under hvilostånd. Uti de 3 öfrige har arbetet fortgått och derjemte hafva 8 af de på sednare tider dels uppfunne, dels från

Transport **Sk& malm.**
16,316.

ödesmål upptagne, grufvor blifvit brutne, af hvilka 3 under namn af gamla Penninge-Svedängs- och Strand-grufvorne lemnat största malm-beloppet eller 11,453 *Sk&*. Endast en grufva utom Thorsåkers Socken, nemligen den så kallade Rödängs-grufva uti Fernebo Socken har för öfrigt i denna provins under året varit belagd med arbete.

Malm-uppfordringen har blifvit uppgifven, som följer:

Vid Stoll-grufvan	3,855.
» Nyängs-grufvan	8,893.
» Göske-grufvan	3,520.
» Thorsåkers öfrige grufvor . .	15,926.
» Rödängs grufva	450.

Summa *Sk&* Bergsvigt 32,644 eller i Tackj. vigt 25,111.

Upland. Vid Dannemora, på hvars grufve-fält 17 särskilta grufvor blifvit brutne, har arbetet med vanlig drift och omsorg fortgått. På samma sätt hafva äfven alla öfrige, inom så väl Upsala Län som Roslagen af Stockholms Län, i gång varande grufvor blifvit bearbetade; och har, enligt inkomne uppgifter malm-uppfordringen förhållit sig sålunda:

Vid Dannemora grufvefält	102,957.
» Hammarins- eller Helsing-fältet i Alunda Socken	10,457.
» Hargs grufva i samma Socken . . .	10,185.
» Stenrings grufva i Morkarla Socken .	1,050.
» Gamla Anna Jobanna grufvan i Films Socken	5,332.
» Åtskillige mindre grufvor i Films, Dannemora och Lena Socknar . .	2,330.
» Herrängs grufvefält i Häfverö Socken .	15,523.
» Wigelsbo grufvefält i Walö Socken .	20,422.
» Björsta grufva i Hargs Socken . . .	2,442.
» Baggbohls grufva i Rasbokils Socken .	3,100.

Transport 173,798. 41,427.

Transport 173,798.

Skat malm.
41,427.

Vid vissa mindre grufvor i Walö, Forssmarks,

Börstills och Waddö Socknar . . . 784.

Summa Skat Victualievigt 174,579 eller i Tackj. vigt 151,944.

Kopparbergs Län. Då icke mindre än 142 särskilda grufvor blifvit uppgifne hafva inom detta Län år 1852 varit bearbetade, tillåter icke utrymmet att här upptaga malm-uppfordringen för hvarje af dem, utan torde derföre särskilt för hvarje Socken, hvarinom grufve-brytning varit drifven, få redogöras; och visar sig då förhållandet hafva varit följande:

Inom Grangärdes Socken, 90 grufvor arbetade på 20 särskilda

malm-fält	260,854.	
» Norr- och Söderberkes Socknar med 40 malm-fält och 24 grufvor	43,666.	
» Säthers Socken: Bispbergs stora grufva	33,219.	
» » » Bispbergs vestra grufva	9,378.	
» » » Tvänne mindre grufvor	4,352.	
» Svärdsjö Socken: Vindkärns-fältet med 6 grufvor	56,594.	
» » » Sjögrufvan	4,356.	
» Stora Tuna Socken: 6 grufvor	25,828.	
» Åhls Socken: Svedje- och Valsarfsbergs-fälten med 5 grufvor	43,287.	
» Gagnefs Socken: Björkbergs-grufvan	262.	
» Garpenbergs Socken: Rylshytte- och Långviks-fälten med 2 grufvor	9,532.	
» Hedemora Socken: Knappkärns-grufvan	773.	
» Husby Socken: Rellingsbergs-grufvan	5,000.	
» Wika Socken: Skinnarängs-grufvan	2,000.	
» Folkärna Socken: 4 grufva	473.	
» Kopparbergs Socken: Hamarsarfs-fältet med 4 arbetad grufvan	6,835.	
» Bjursås Socken: Sörskogs-grufvan	8,224.	484,630.

Transport 677,674.

	Transport	Sk& malm.
		677,974.
Westmanlands Län. På Norbergs 9 särskilda malmfält hafva		
34 grufvor år 1852 blifvit bearbetade; och har malm-uppfordringen utur dem utgjort	158,240.	
Inom Skinskattebergs Socken hafva uti Bastnäs-, Bäcke-, Dam-sjöbergs- och Sundsgrufvorne blifvit brutne	47,265.	
» Westanforss Socken har Flintheds-grufvan lemnat	1,060.	
» Sala Socken, der Springer-grufvan blifvit bruten	800.	177,365.

Från Norbergs grufvor, utur hvilka malm-uppfordringen är större, än att den kan inom orten förbrukas, hafva år 1852 blifvit afförde:

Till masugnarne inom orten	90,838.
» Kopparbergs Län	50,196.
» Gestrikland	5,029.
» Strömsholm, att vidare sjöledes transporterats	9,336.

Summa utförd malm Sk& 155,399.

Örebro Län. Ehuru grufve-brytningen inom detta Län år 1852 utan hinder fortgått, har dock jernmalms-uppfordringen med 25,813 Sk& understigit den för nästföregående året, och detta hufvudsakligast af den anledning, dels att fyndigheten uti Blanka odalgrufva börjat aftaga, dels ock att i Dalkarlsbergs-fältet särskilda försöknings-arbeten blifvit verkställda, hvarigenom arbets-styrkan icke uteslutande fått användas på malm-brytningen.

Enligt meddelade uppgifter har uppfordringen uppgått till följande belopp:

Uti Nora Bergslag, hvarinom 39 grufvor på de särskilda malm-fälten blifvit brutne	184,103.	
» Lindes- och Ramsbergs Bergslager med 44 bearbetade grufvor	37,896.	
» Lekebergs Bergslag: 3 grufvor	6,675.	
» Lerbäckes Bergslag: 6 grufvor	13,459.	
» Nya Kopparbergs Bergslag: 25 grufvor	62,977.	
» Hjulsjö Bergslag: 9 grufvor	15,367.	
» Grythytte- och Helleforss Bergslager med 48 under arbete varande grufvor	26,417.	346,894.

Transport 1,202,230.

Sk^g malm.
Transport 1,202,230.

Wermland. Den inom Filipstads Bergslager erhållna malmen, hvartill äfven, efter vanligheten, räknas den, som, under namn af plock-malm, vinnes genom sofring utur de vid grufvorne samlade varp-hopar, har blifvit uppgifven sålunda:

	Bruten malm. Sk ^g	Plock-malm. Sk ^g
Vid Nordmarks-, Tabergs- och Haborgshytte malmfält	71,758.	44,368.
» Råmsberget	4,360.	708.
» Öfrige grufvefält i Norra och Vestra Bergslagen	12,442.	5,425.
» Pehrsbergs- och Yngshytte grufve-fält . . .	71,210.	75,032.
» Långbanshytte-fältet	11,322.	8,560.
» Kroppa-fältet	40,109.	1,716.
	181,171.	105,809.

Den brutne och sofrade malmen har således tillsammans utgjort . 286,980.

Elfsborgs Län. Af de på Dahlsland egentligen uti Ånimskogs Socken befintlige mindre grufvor har icke någon år 1852 varit under arbete.

Södermanland. På Utö malm-fält hvarest, på sätt Collegii tvänne sista underdåniga berättelser innehålla, grufve-driften måst inställas uti den så kallade Stor- eller Nyköpings-grufvan, i anseende till det derstädes år 1849 inträffade berg-stalp, hafva under år 1852, likasom under åren 1850 och 1851, de från ödesmål upptagne, numera förenade Spens- och Ribbings-grufvorne nästan uteslutande blifvit brutne. Emedlertid och för att göra Stor-grufvan åter tillgänglig att kunna med arbete beläggas, har, efter verkställd undersökning om lämpligaste sättet för vinnande af ett sådant ändamål, en ny schakt-anläggning funnits vara af nöden, hvilket företag, ehuru stora omkostnader dermed äro förenade, äfven kommer att, i enlighet med Bolagets beslut, utföras.

Den uppfordrade malmen har uppgått till ett belopp stort . . .	57,016.
Från Utön har till Bruk inom Riket blifvit afförde . .	32,943.
samt till Bruk i Finland	14,479.

Summa afförd malm Sk^g 47,442.

Transport 1,546,226.

Sk. malm.
Transport 1,546,226.

Som malm-inventarierna vid Utö grufvor utgjorde 60,433 Skk vid 1852 års början, hafva de, enär brytningen varit större, än malm-afförseln, vid årets slut funnits vara 70,027 Skk; och är detta belopp alltså betydligt större, än det quantum af 30,000 Skk, som, enligt Bergs-Collegii beslut af den 6 April 1821, malm-behållningen vid hvarje års slut minst bör vara.

Hvad de öfrige grufvorne i Södermanland beträffar, hafva väl visse af dem år 1852 varit under hvilostånd; men deremot hafva nedan antecknade blifvit bearbetade, och malm-uppfordringen utur dem utgjort:

Vid Förohla grufva i Svärta Socken	11,170.	
» Sjösa grufva i d:o d:o	5,656.	
» Nya Stafs grufva i Floda Socken	8,967.	
» Dam- och Hag-grufvorne i Tunabergs Socken	1,174.	
» Kärr-grufvan i d:o d:o	4,048.	
» Porthåls-grufvan i Gåsinge Socken	5,150.	
» Jerna grufvor i Jerna Socken	10,197.	
» Starrsätters grufva i Dunkers Socken	3,320.	
» Skalunda grufva i Skyllinge Socken	3,505.	53,187.

Östergöthland. Af de inom detta landskap befintlige grufvor hafva endast 3:ne blifvit brutne; och har af dem den största eller Nartorps-grufvan icke heller kunnat bearbetas på botten, i anseende till ett uti densamma år 1851 inträffadt större berg-ras.

Malm-uppfordringen har uppgått till följande belopp:

Vid Nartorps grufva i Skällviks Socken	13,000.	
» Kortorps grufva i Östra Husby Socken	2,262.	
» Gottenviks grufva i Jonsbergs Socken	1,157.	16,419.

Calmar Län. Inom detta Län förekommer jern-malmer nästan endast inom Tryserums- och Ukna Socknar, och af de få derstädes befintlige grufvor har, under år 1852, allenast Oltorps grufva i Tryserums

Transport 1,615,832.

Sk⁸ malm.
Transport 1,615,832.

Socken blifvit bearbetad för Ankarsrums Bruksewares behof af bergmalm. För öfrigt begagnas vid de fleste masugnarne sjö- och myr-malmer. Malm-uppfordringen utur Oltorps grufva har utgjort 2,000.

Jönköpings Län. Vid det i Månsarps Socken belägne Taberget, hvarest malmen brytes ofvan dag eller från bergets öfre trakter, hafva ortens bruks- och masugns-egare, med undantag af Bruzaholms-, Ohs- och Åminne egare, hvilka använda endast sjö- och myr-malmer, låtit lösbryta det för deras tackjerns-beredning erforderlige malm-belopp, uppgående under år 1852 till ett belopp af 40,051.

Och som derjemte Inglamåla grufva i Fröderyds Socken varit bearbetad och utur densamma blifvit upptagne 415.

finnes hela malmbrytningen inom Jönköpings Län utgöra 40,466.

Kronobergs Län. För tackjerns-tillverkningen vid Bruken inom detta Län hafva, på vanligt sätt, sjö- och myr-malmer blifvit begagnade; och hafva tillsammans 13,244 tunnor sådana malmer år 1852 blifvit upptagne utur 48 särskilda sjöar och malm-tag, för hvilka upptagare-lön efter medelberäkning utgjort 13 $\frac{3}{4}$ sk. banko per tunna, under det att tunnans medel-vigt uppgått till 27,83 *L^z* vikt. vigt, deraf vid förbrukningen omkring 25 procent tackjern i allmänhet påräknas, med en kol-åtgång, efter malmernas beskaffenhet, af 15 à 20 tunnor för hvarje *Sk^z* som tillverkas.

Summa Berg-malm <i>Sk^z</i> Tackj. vigt	1,658,298.
Den uppfordrade jernmalmen utgjorde år 1851	1,650,105.
I medeltal under de 5 åren 1846—1850	1,448,463.
" " " 1844—1845	1,318,126.
" " " 1836—1840	1,288,726.

Antalet af de vid Jernmalms-brytningen anställde arbetare har, enligt inkomne uppgifter, utgjort 4,795 personer.

Bergshauptmannen vid Storå Kopparberget och vederbörande Bergmästare hafva under loppet af år 1852 utfärdat tillsammans 848 mutsedlar, af hvilka 318 på nya uppfinningar samt 530 på förut bearbetade ställen, allt på sätt efterföljande Tabell närmare utvisar:

Mutsedlar utfärdade på nya malm- och mineral-anledningar:	Silfver- och Blymalm.	Guldalm.	Kopparmalm.	Jernmalm.	Sjö- och Myrnamn.	Blyertz.	Skiffer.	Qvarnsten.	Qvartz.	Krita.	Marmor.	Kalk- och Lånsten.	Ställsten.	Koppar-slags-varp.	Jernmalms- och slags-varp.	Summa.
	Af Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Bergmästaren i Kopparbergs och Westmanlands Län	—	42	9	31	—	—	—	—	4	—	—	4	1	—	—	91
„ „ i Nora Bergslags och Nerikes Bergmästaredöme	—	—	2	1	16	—	3	—	4	—	—	4	2	—	—	32
„ „ i Nya Kopparbergs och Lindes dito	—	—	3	6	26	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	36
„ „ i Wermlands dito	—	—	5	1	33	—	—	—	9	—	—	3	—	—	—	51
„ „ i Södermanlands och Östergötlands dito	—	—	4	6	8	12	—	—	5	—	—	2	—	—	—	37
„ „ i Uplands och Gefleborgs Läns dito	—	—	—	5	20	—	—	—	13	—	2	2	1	—	—	43
„ „ i Kronobergs dito	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3
„ „ i Wester-Norrlands dito	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
„ „ i Norr- o. Westerbottens dito	—	—	—	12	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
Tillsammans på nya ställen	—	56	31	148	13	8	3	—	36	1	2	16	4	—	—	318
Mutsedlar																
utfärdade på förut bearbetade ställen:																
Af Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4
„ Bergmästaren i Kopparbergs och Westmanlands Län	—	43	8	43	—	—	—	—	1	—	—	12	1	—	—	108
„ „ i Nora Bergslags och Nerikes Bergmästaredöme	—	—	3	1	28	—	1	—	1	—	—	3	—	—	—	37
„ „ i Nya Kopparbergs och Lindes dito	—	—	4	1	28	—	—	—	1	—	—	3	—	1	2	40
„ „ i Wermlands dito	—	—	—	7	119	—	—	2	5	—	—	3	—	—	37	173
„ „ i Södermanlands och Östergötlands dito	—	—	—	3	16	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	25
„ „ i Uplands och Gefleborgs Läns dito	—	—	2	—	8	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	11
„ „ i Kronobergs dito	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	18
„ „ i Wester-Norrlands dito	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	5
„ „ i Norr- o. Westerbottens dito	—	—	—	109	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	109
Tillsammans på förut bearbetade ställen	17	52	23	354	3	—	1	2	8	—	—	26	1	4	39	530
Tillkomma de på nya malm-anledningar	—	56	31	148	13	8	3	—	36	1	2	16	4	—	—	318
Summa Mutsedlar	17	108	54	502	16	8	4	2	44	1	2	42	5	4	39	848

Deremot så hafva hvilostånd på viss tid för grufvor och malm-anledningar blifvit beviljade, enligt hvad efterföljande Tabell utvisar:

	Silfver och Blymalm.	Kopparmalm.	Jernmalm.	Sjö- och myr-malm.	Blyetz.	Rödfärgs-varp.	Sälfver.	Qvartz.	Kalk- o. Limsten.	Koppar-slægs-varp.	Jernmalms-varp.	Summa.
Inom Westmanlands och Kopparbergs												
Läns Bergmästaredöme . . .	5	5	64	—	2	1	—	—	2	1	1	84
» Nora Bergslags och Nerikes dito	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	12
» Nya Kopparbergs och Lindes dito	7	9	39	—	—	—	1	1	2	—	—	59
» Wermlands dito	3	2	34	—	—	—	—	—	—	—	1	40
» Södermanlands och Östergöthlands dito	1	1	12	11	—	—	15	—	—	—	—	40
» Uplands och Gefleborgs Läns dito	—	1	88	—	—	—	—	—	—	—	—	89
» Kronobergs dito	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» Norr- och Westerbottens dito	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	9
Summa Hvilostånd	16	19	258	11	2	1	16	1	4	1	2	331

2^{dra} Artikeln.

Tackjerns-blåsningen.

	Mas- ugnar i gång år 1852.	Blåsningstid.		Uppgitven tackjerns-till- verkning.	Antal fri-dygn.	Tionde-tackjern.		
		dygn.	tim.	Sk \textasciitilde		Tackjerns-vigt.	Sk \textasciitilde	L \textasciitilde
Norrbottnens Län	4	375	9	8,639	375 $\frac{3}{8}$	—	—	—
Westerbottnens Län	2	276	13	5,888	16	89	22	18
Jemtlands Län	1	14	22	157	141 $\frac{1}{2}$	—	—	—
Wester-Norrlands Län	5	898	9	21,465	40	371	18	14
Gefleborgs Län Helsingland	8	1,220	3	32,573	56	483	1	1
» » Gestrikland	15	1,701	6	36,878	120	500	21	3
Upsala Län	6	959	15	30,295	55	654	17	2
Stockholms Län	2	378	22	10,756	16	203	—	1
Kopparbergs Län	50	6,848	5	187,240	423	2,941	18	24
Westmanlands Län	15	1,598	1	36,842	372 $\frac{3}{4}$	613	20	—
Örebro Län	61	9,042	8	214,403	577 $\frac{1}{2}$	3,871	8	12
Wermlands Län	24	3,816	17	111,924	210	1,826	20	8
Södermanlands Län	6	1,219	23	25,360	40	399	17	14
Östergöthlands Län	1	93	—	1,318	8	31	22	15
Skaraborgs Län	1	93	—	1,762	8	18	10	2
Elfsborgs Län	1	45	6	674	45 $\frac{1}{4}$	—	—	—
Calmar Län	9	1,057	5	19,041	80	354	18	11
Jönköpings Län	11	1,636	7	14,543	90	389	6	14
Kronobergs Län	4	655	7	5,530	74	204	17	5
Summa	226	31,920	10	765,288	2,622 $\frac{5}{24}$	12,955	8	4
Förhållandet var år 1851	227	33,095	16	742,151	2,845 $\frac{5}{12}$	12,968	19	17
» i medeltal de 5 åren 1846—1850	220	32,956	12	684,886	2,679	10,334	14	—
» » » 1844—1845	221	31,836	20	605,589	2,737 $\frac{5}{24}$	15,230	14	1
» » » 1836—1840	227	34,865	19	579,144	2,674 $\frac{23}{24}$	18,563	9	15

Fördelas 1852 års tackjerns-tillverkning 765,288 *Skz* på årets alla blåsingsdygn 31,920 $\frac{5}{12}$, så uppgår medel-produktionen af tackjern för hvarje sådant dygn till 23,97 *Skz*.

Tackjernstillverkningen per dygn utgjorde år 1854	22,43	»
» i medeltal de 5 åren 1846—1850	20,84	»
» » » 1844—1845	19,04	»
» » » 1836—1840	16,61	»
» » » 1834—1835	14,53	»

Enligt förestående jmförelse visar det sig, att tackjerns-produktionen per dygn år 1852 varit 1,54 *Skz* större, än under året näst förut. Det nu, särdeles från år 1833, anmärkta förhållande, i afseende på dygns-tillverkningens successiva stigande sedan den tiden, har således äfven under år 1852 ägt rum; och synes all anledning vara till förhoppning derom, att det ännu kommer att fortfara, allt efter som de uti smältnings-processen åstadkomne förbättringar hinna blifva mer och mer begagnade.

De till Collegium inkomne berättelser om tackjerns-blåsningarne utvisa, att då vid en viss masugn inom Kopparbergs Län tackjerns-produktionen uppgått till 41,5 *Skz* på blåsingsdygnet, har den deremot vid en annan inom samma ort icke varit högre, än 17,3 *Skz* på samma tid; inom Wermland, der Filipstads Bergslags malm-er blifvit begagnade, vid en masugn 39,3 *Skz*, men endast 17,7 vid en annan; samt inom Jönköpings Län, vid en viss Bruks-masugn 40,5 *Skz*, hvaremot vid en annan masugn endast 6,9 *Skz* i medeltal på blåsings-dygnet blifvit åstadkomne, ehuru samma slags malm eller den ringhaltiga från Taberget på bägge dessa ställen är vorden använd.

Många särskilda sins emellan olika blåsings-resultater ligga emellan förberörde högsta och lägsta tillverknings-belopp per dygn. Och ehuru för att kunna föra handteringen närmare den ståndpunkt, som den, med nu kända metoder, bör uppnå, bemödanden i allmänhet visst icke saknats, hafva de dock icke på alla ställen kunnat visa sig lika verksamma, enär ofta större omkostnader erfordras i och för ändamålets vinnande, medelst uppförande af nya verkstäder, eller ombyggnad af de redan varande, än hvarpå visse hyttägare förmå att ingå.

Om nu masugns-gången och tillverkningarne inom de egentlige till afsalu blåsande tackjerns-bergslagerne särskilt upptagas, så visar sig förhållandet derstädes hafva varit, som följer:

	Mas- ugnar i gång år 1852.	Blåsningstid.		Tackjerns- tillverkning.	Produktion af tackjern på blås- nings-dygu.
		dygn.	tim.	Sk \ddot{a}	Sk \ddot{a}
Wester Bergslagen eller Grangärdes, Norr- och Söderberkes Socknar inom Koppar- bergs Län	27	3,522	17	94,944	26,98
Norbergs Bergslag inom Westmanlands Län	13	1,337	6	28,761	21,51
Nya Kopparbergs, Hellefors, Grythytte och Hjulsjö Bergslager inom Örebro Län . .	19	2,793	11	70,205	25,14
Nora Bergslag inom dito Län	13	2,230	12	53,365	23,96
Lindes- och Ramsbergs Bergslager inom dito Län	9	1,253	20	31,860	25,41
Lekebergs- och Carlskoga Bergslager inom dito Län	13	2,131	4	42,383	19,88
Filipstads Bergslager inom Wermlands Län .	21	3,293	7	93,080	28,26
Summa inom de egentliga Bergslagerna	115	16,562	5	414,598	25,03
I följd hvaraf förhållandet med tackjerns- blåsningen utom de egentliga Bergslagerna finnes vara	111	15,358	5	350,690	22,83
Summa	226	31,920	10	765,288	23,97

Sålunda synes, att tackjerns-produktion på blåsning-dygnet varit 2,2 Sk \ddot{a} högre inom Bergslagerne, än vid Masugnarne utom dessa orter; och om detta resultat för år 1852 jämföres med dem, som erhållits från den tid, då Bergslags-blåsningarne, i afseende på dygnstillverkningen, började taga företrädet framför de utom Bergslagerne verkställda, så visar sig förhållandet hafva varit följande:

	Inom Bergslag. Sk \ddot{a}	Utom Bergslag. Sk \ddot{a}
Tackjerns-produktion per dygn år 1852	25,03.	22,83.
» » » 1851	23,99.	20,63.
» i medeltal de 5 åren 1846—1850	24,68.	19,86.
» » » 1841—1845	19,21.	18,72.
» » » 1836—1840	16,01.	17,36.

Rikare och bättre malmer inom Bergslagerne äro väl hufvudsakliga orsaken till de derstädes på sednare åren åstadkomne fördelaktigare blåsningar; men så hafva

ock Bergsmännen, hvilka till större eller mindre antal äro förenade uti hyttelag, på de fleste ställen sökt begagna de för masugns-skötseln nu mera kände bättre metoder, hvilka, vid Bruks-masugnarne utom Bergslag först införde, till en början föranledde det förhållande, (om nemligen beräkningen göres i medeltal) att blåsningarne uti Brukens masugnar, ehuru i allmänhet svagare malmer der användes, likväl gifvo högre dygns-produktion, med hvilken alltid besparing af kol och andra omkostnader är förenad, än som vid blåsningarne iuom Bergslagerne då kunde åstadkommas.

Af de 2,622 $\frac{5}{24}$ fri-dygn, hvilka finnes upptagne på tabellen öfver årets tackjerns-tillverkning, utgöra 763 $\frac{5}{24}$ dygn hela blåsningstiden för efterföljande under frihets-år varande masugnar, nemligen: Avarfors, Selets, Gyljens och Rosfors masugnar i Norrbotten; Ljusnedals masugn i Herjedalen; Molnebo och Lienshytte masugnar i Westmanland; Hasselfors masugn i Örebro Län; samt Billingsfors masugn på Dahlsland; men de öfrige 1,859 dygnen äro de vanliga så kallade fri-dygnen, hvilka, enligt Författningarne, få tillgodonjutas så väl vid hvarje blåsningens början, som då masugn ombygges, eller ny pipa deruti insättes.

Af Eders Kongl. Maj:ts och Kronans på tabellen antecknade Tionde-tackjern 12,955 Sk \mathbb{L} 8 L \mathbb{L} 4 \mathbb{L} , som, enligt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse af den 3 November 1848, utgör tre fjerdedelar af det belopp, som efter den för hvarje masugn fastställda taxering eljest skolat erläggas, hafva vederbörande masugns-egare lemnat följande quantiteter in natura, hvilka blifvit på offentliga auktioner för Eders Kongl. Maj:ts och Kronans räkning försålde, nemligen:

	Sk \mathbb{L}	L \mathbb{L}	\mathbb{L}
Inom Nya Kopparbergs och Lindes Bergmästaredöme	637.	17.	4.
» Nora Bergslags och Nerikes dito	733.	17.	1.
» Westmanlands och Kopparbergs Läns dito	988.	11.	6.
» Wermlands dito	1,282.	25.	1.
Summa Sk \mathbb{L}	3,642.	18.	12.

Deremot har det återstående beloppet 9,312 Sk \mathbb{L} 9 L \mathbb{L} 12 \mathbb{L} af Tionde-tackjernet blifvit löst med penningar, enligt följande af Kammar-Collegium, Stats-Contoret och Bergs-Collegium upprättade taxa, nemligen:

	Banco	R:dr	sk.
För masugnarne under Löfsta, Österby, Gimo och Rånäs Bruk	12.	24.	
» dito » Forssmarks, Gysinge, Strömsbergs och Ullfors Bruk samt Harnäs masugn	14.	—	
» dito » Skebo, Hargs, Wattholma och Söderfors Bruk	10.	24.	
» dito » Elfkarleö Bruk	9.	—	

För

	Banco. R:dr s k.
För masugnarne uti Norbergs- och Skinskattebergs Bergslager	6. 24.
» dito » Nora Bergslag i Örebro Län	6. 24.
» dito » Lindes dito i dito	6. 16.
» dito » Ramsbergs dito i dito	6. —
» dito » Lekebergs dito i dito	7. —
» dito » Lerbäckes dito i dito	7. 16.
» dito » Nya Kopparbergs dito i dito	5. 24.
» dito » Hjulsjö dito i dito	5. 32.
» dito » Grythytte och Helleforss Bergslager i dito	6. 16.
» dito » Carlskoga Bergslag i dito	7. 24.
» dito » Filipstads östra Bergslag i Wermlands Län	7. 24.
» dito » Filipstads norra och vestra Bergslag samt för öfrigt inom Wermlands Län	7. —
» dito » Grangärdes Bergslag i Kopparbergs Län, utom Persbo masugn	6. —
» dito » Norrberkes dito i dito	6. 8.
» dito » Söderberkes, Tuna, Säfsens och Floda Socknar jemte Persbo masugn i Kopparbergs Län	6. 16.
» dito » Öster Bergslagen i Kopparbergs Län, samt af masugnarne till Dådrans och Svartnäs Bruk i samma Län	6. 32.
» dito » Öster - Dalarne, med undantag af sistnämnde Bruks masugnar	6. —
» dito » Södermanlands och Östergöthlands Län	6. 32.
» dito » Tabergs Bergslag och inom Jönköpings Län med undantag af Ohs, Bruzaholms och Äminne masugnar	7. 8.
» dito » Calmar och Kronobergs Län samt Ohs, Bruzaholms och Äminne masugnar i Jönköpings Län	5. 32.
» dito » Ofvansjö och Thorsåkers Bergslager, samt i allmänhet för masugnarne inom Gefleborgs, Wester-Norrlands, samt Norr- och Westerbottens Län	6. 24.

För öfrigt har för vissa masugnar uti de norra Länen, i hittills vanlig ordning, åtnjutits den, i följd af dem tillhörande svagare malm-fång, till 3 R:dr 32 sk. Banco beviljade nedsättning i lösen för hvarje *Sk* Tionde-Tackjern.

Någon annan export af sjömalms-tackjern har icke ägt rum, än den, att 4 *Sk* blifvit utfördt till Lybeck.

3^{dje} Artikeln.

Gjutgods-tillverkningen och Gjuterierne.

	Uppgifven Gjutgods-tillverk- ning vid Mas- ugnarne år 1852.
	Tackjerns-vigt.
	Skæ
Norrbottnens Län	68
Westerbottnens Län	303
Jemtlands Län	2
Wester-Norrlands Län	405
Gefleborgs Län. Helsingland	249
» » Gestrikland	400
Upsala Län	966
Stockholms Län	321
Kopparbergs Län	2,188
Westmanlands Län	1,141
Örebro Län	3,013
Wermlands Län	2,695
Södermanlands Län	7,677
Östergöthlands Län	439
Elfsborgs Län	82
Calmar Län	3,004
Jönköpings Län	366
Kronobergs Län	2,327
Summa Gjutgods-tillverkning	25,046
Gjutgods-tillverkningen utgjorde år 1851	21,909
» I medeltal de 5 åren 1846—1850	20,127
» » » 1841—1845	19,840
» » » 1836—1840	22,956

Jemte det vid masugnarne åstadkomna gjutgods 25,046 Skæ, hvaruti äfven inberäknas kanon-gjutningen vid de så kallade Stycke-Bruken, har den genom om-

smältning af tackjern uti Kupol- och Stjelp-ugnar vid de egentliga Gjuterierne år 1852 uppgifne gjutgods-tillverkning uppgått till följande belopp, nemligen:

	Sk \ddot{a}		Banco. R:dr
Vid Bergsunds Gjuteri i Stockholm	1,064.	tillverkningsvärde *)	26,600.
» Ludvigsbergs dito i dito	570.	dito	40,260.
» Kungsholmens dito i dito	2,532.	dito	45,576.
» Robertsforss dito i Westerbotten	393.	dito	7,074.
» Gefle dito	1,070.	dito	19,260.
» Forssbacka dito i Gestrikland	1,053.	dito	18,954.
» Dormsjö dito i Kopparbergs Län	1,785.	dito	32,130.
» Furudals dito i dito	948.	dito	17,064.
» Klosters dito i dito	104.	dito	1,872.
» Krokforss dito i Örebro Län	1,256.	dito	32,469.
» Carlsdals dito i dito	1,309.	dito	23,562.
» Brefvens dito i dito	1,331.	dito	23,958.
» Lennartsforss dito i Wermland	494.	dito	8,892.
» Lyreds dito i dito	120.	dito	2,160.
» Åkers dito i Södermanland	1,851.	dito	33,318.
» Helleforss dito i dito	1,308.	dito	23,544.
» Näfveqvarns dito i dito	496.	dito	8,928.
» Motala dito i Östergötland	2,648.	dito	47,664.
» Finspongs dito i dito	793.	dito	14,274.
» Ankarsrums dito i Calmar Län	2,311.	dito	1,598.
» Öfverrums dito i dito	1,453.	dito	26,154.
» Öremo dito i Kronobergs Län	100.	dito	1,800.
» Delary dito i dito	154.	dito	2,772.
» Huseby dito i dito	160.	dito	2,880.
» Säfsjöströms dito i dito	55.	dito	990.
» Götheborgs dito	2,200.	dito	39,600.
	<hr/>		<hr/>
	Transport 27,578.		Transport 513,353.

*) Då tillverkningsvärdet icke blifvit uppgifvet, har det utförts efter 18 R:dr B:co per Sk \ddot{a} .

	Sk \mathcal{E}	R:dr Banco.
Transport	27,558.	Transport 513,353.
Vid Jonsereds Gjuteri i Elfsborgs Län	520.	tillverkningsvärde 9,360.
» Malmö dito	938.	dito 15,884.
» Helsingborgs dito	531.	dito 9,441.
Summa Gjutgods	29,547.	Summa tillverkn. värde 548,038.

Tillverkningen utgjorde . . . år 1851 27,952.

» I medeltal de 5 åren 1846—1850 21,673.

» » » 1841—1845 11,674.

» » » 1836—1840 10,635.

Under år 1852 hafva vid tackjerns-tillverkningen och vid Gjuterierna 3,391 arbetare varit anställda.

Enligt Tullverkets räkenskaper, har exporten af Gjutgods år 1852 förhållit sig, på sätt efterföljande Tabell utvisar:

	Bomber, Kulor och Kanoner.		Grytor och Köttlar m. m.		Summa.		Diverse Gjut- gods ej speci- ficerad, men upplaget i pen- ningvärde.	
	Sk \mathcal{E}	L \mathcal{E}	Sk \mathcal{E}	L \mathcal{E}	Sk \mathcal{E}	L \mathcal{E}	R:dr	sk.
Till Norrige	—	—	—	—	—	—	100	—
» Finland	—	—	602	10	602	10	96,529	12
» Ryssland	939	10	—	—	939	10	70	—
» Preussen	469	10	—	—	469	10	—	—
» Danmark	358	10	—	15	359	5	75	—
» Stora Britannien	—	—	1	10	1	10	—	—
» Spanien	21	—	—	—	21	—	—	—
» Asien samt Australien	29	—	—	—	29	—	—	—
Summa export af Gjutgods	1,847	10	604	15	2,422	5	96,774	12

4de Artikeln.

Stång- och Ämnesjern-Smidet.

Smides-Verkstäder med bestämd tillverknings-rätt.											
	Smält-Härdar.	Frälse-rätt.			Privilegeradt Smide.			Uppgifven Stång- och Ämnesjerns-tillverkning.	Hammarkatten å privilegierade Smidet.		
		Sk \mathcal{E}	L \mathcal{E}	Ö	Sk \mathcal{E}	L \mathcal{E}	Ö	Sk \mathcal{E}	Sk \mathcal{E}	L \mathcal{E}	Ö
		Bergs	vi	gt.	Bergs	vi	gt.	Bergsvigt.	Bergs	vi	gt.
Norrbottnens Län . . .	24	—	—	—	8,950	—	—	6,044	89	10	—
Westerbottnens Län . . .	8	45	—	—	3,600	—	—	3,571	36	—	—
Jemtlands Län	2	—	—	—	400	—	—	357	4	—	—
Wester-Norrlands Län . .	35	22	10	—	15,724	14	—	16,335	157	4	17
Gefleborgs Län. Helsing- land	25	30	—	—	10,916	13	—	12,487	109	3	7
» » Gestrikland	65	300	—	—	30,862	9	—	35,024	308	12	10
Upsala Län	22	700	—	—	9,675	—	—	15,293	96	15	—
Stockholms Län	19	1,264	8	5	9,085	11	15	12,728	90	17	2
Kopparbergs Län	48	15	—	—	17,150	5	8	13,556	171	10	1
Westmanlands Län	47	968	5	—	21,348	13	—	25,316	213	9	14
Örebro Län	48	1,735	15	—	19,536	14	—	21,534	195	7	7
Wermlands Län	118	1,991	5	—	59,343	5	15	50,209	593	8	13
Götheborgs- o. Bohus Län	1	—	—	—	500	—	—	562	5	—	—
Södermanlands Län	17	512	10	—	6,325	—	—	4,548	63	5	—
Östergöthlands Län	55	972	—	—	19,959	18	—	25,380	199	12	—
Skaraborgs Län	11	225	10	—	3,726	7	—	3,761	37	5	5
Elfsborgs Län	23	7	10	—	11,549	19	—	10,991	115	10	—
Calmar Län	31	495	—	—	8,900	—	—	12,119	89	—	—
Jönköpings Län	27	725	—	—	10,278	6	—	9,823	102	15	13
Kronobergs Län	48	195	—	—	5,351	12	—	4,780	53	10	6
Summa	644	10,204	13	5	273,184	7	13	284,418	2,731	16	15

		Smides-Verkstäder med oinskränkt tillverkningsrätt.								
Smält- Verk- städer.		Frälse-rätt.			Uppgifven Stång- och Ämnes-jerns tillverkning.		Erlagd Hammar-skatt.			
		Sk \textasciix	L \textasciix	Ö	Sk \textasciix		Sk \textasciix	L \textasciix	Ö	
		Bergs	vi	gt.	Bergsvigt.	Bergs	vi	gt.		
Westerbottens Län	8	—	—	—	3,909	35	8	—		
Jemtlands Län	4	—	—	—	693	6	18	14		
Wester-Norrlands Län	32	145	—	—	17,939	143	18	11		
Gefleborgs Län. Helsingland	39	285	—	—	26,166	167	3	14		
» » Gestrikland	35	90	—	—	26,153	242	17	15		
Upsala Län	42	240	—	—	6,796	58	2	11		
Kopparbergs Län	133	356	18	—	85,447	783	9	12		
Westmanlands Län	80	1,284	5	—	40,939	387	16	4		
Örebro Län	114	2,551	18	15	69,129	591	16	3		
Wermlands Län	136	637	10	—	92,929	871	4	4		
Götheborgs och Bohus Län	2	—	—	—	105	8	—	—		
Södermanlands Län	18	247	10	—	8,300	86	2	18		
Östergötblands Län	17	412	10	—	12,612	122	7	9		
Skaraborgs Län	9	245	—	—	4,944	38	3	11		
Elfsborgs Län	16	—	—	—	17,049	169	10	11		
Calmar Län	2	—	—	—	930	9	6	—		
Jönköpings Län	8	75	—	—	3,143	30	13	13		
Kronobergs Län	3	90	—	—	1,742	16	11	7		
Summa	665	6,660	11	15	448,925	3,769	10	17		

Stång- och Ämnesjern-tillverkningen år 1852 utgör, då de på ofvanstående tvänne Tabeller upptagne belopp deraf sammanräknas, ett quantum stort . Sk \textasciix 703,343.

Den utgjorde år 1854 » 693,813.
 » i medeltal de 5 åren 1846—1850 » 632,303.
 » » » 1841—1845 » 569,970.
 » » » 1836—1840 » 545,197.

Vid Stång- och Ämnesjerns-smidet hafva under året 4,290 arbetare varit selsatte.

Sammanräknas de på Tabellerne upptagne verkstäder, finnas de vara 1,309 Smält-härdar. Under året hafva tillstånds-bevis för 6 härdar med oinskränkt tillverknings-rätt blifvit utfärdade. Deremot hafva 2 härdar med privilegieradt smide 900 *Skz* samt 1 härd med oinskränkt smides-rätt blifvit för alltid nedlagde, enligt derom gjorda ansökningar och af Collegium meddelade resolutioner, hvarigenom Smält-härdarnes antal endast med 3 stycken är under år 1852 förökadt.

Som nu emellertid visse Bruksegare begagnat sig af Eders Kongl. Maj:ts uti Nådigt Bref af den 8 Maj 1852 medgifna rättighet, att smides-verkstad, emot befrielse från skatt, på bestämd tid nedlägga; så hafva, under året, resolutioner om sådan nedläggning, på kortare eller längre tid, blifvit utfärdade för 31 af förberörde 1,309 härdar; härvid bör likväl anmärkas, att dessa tillfälliga nedläggningar icke haft någon verkan på smides-driften under nu ifrågavaraude år, enär, enligt föreskriften uti Eders Kongl. Maj:ts högstberörde Nådiga Bref, beviljad härd-nedläggning först med det nästpåföljande smides-året får med skattefrihet tillämpas eller taga sin början.

Anmälan till begagnande af oinskränkt tillverknings-rätt har, på sätt och i den ordning 1 § af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning den 27 April 1846, angående Stångjerns-smidet och den gröfre jern-förädlingen, innehåller, blifvit gjord af egare till 117 härdar med privilegieradt smide 56,476 *Skz* 16 *Lz*, emot hammarskatt samt åtföljande frälse-rätt 1,658 *Skz* 3 *Lz*.

På hvarje af de 665 för oinskränkt smides-rätt tillätne härdarne har Stång- och Ämnes-jerns-tillverkningen år 1852 i medeltal utgjort 630 *Skz*, hvaremot tillverkningen per medium vid hvarje af de med bestämd smides-rätt varande 644 härdar uppgått till 442 *Skz*; och finnes således års-tillverkningen efter medelberäkning vara 188 *Skz* större på en härd af det förra slaget, än på en af det sednare.

Om den för smidet vid härdarne med oinskränkt tillverknings-rätt erlagde hammarskatt 3,769 *Skz* 10 *Lz* 17 *z* fördelas på samma härdar, utgör denna skatt för hvarje af dem 5 *Skz* 13 *Lz* 7 *z* eller 0,9 procent af tillverknings-beloppet 630 *Skz*; samt om på enahanda sätt hammarskatten 2,731 *Skz* 16 *Lz* 15 *z* å de med bestämd smides-rätt varande härdar fördelas på dem, uppgår hammarskatten för hvarje sådan härd till 4 *Skz* 4 *Lz* 17 *z*, eller 0,96 procent af tillverknings-beloppet 442 *Skz*; och synes häraf, att, då hammarskatten skall utgå med 1 procent af tillverkningen, efter afdrag likväl af frälse-rätten, der sådan finnes, har åsamkadt rest-smide, hvarföre utskylder förut äro erlagde, kunnat något mera återtagas vid de med oinskränkt smides-rätt tillätne härdar, än vid de med bestämd tillverknings-rätt varande, hvilket förhållande äfven ägt rum under de 4 nästföregångne åren 1848—1851, eller från den tid, då, med anledning af 1846 års Kongl. Smides-Förordning, skillnad först uppkom emellan härdar med och utan oinskränkt tillverknings-rätt.

Enligt hvad väg-räkenskaperne innehålla hafva, under smides-året 1852 från Bruken på Rikets Vågar inkommit 620,352 *Sk℔* 7 *L℔* 2 *℔* Stångjern, samt 76,628 *Sk℔* 11 *L℔* 15 *℔* Jern-manufaktur, eller tillsammans 696,980 *Sk℔* 18 *L℔* 17 *℔*; hvaremot under samma tid till inrikes förbrukning blifvit från Vågarne afförde 35,618 *Sk℔* 12 *L℔* 13 *℔* Stångjern, samt 30,266 *Sk℔* 17 *L℔* Jern-manufaktur, eller sammanräknade 65,885 *Sk℔* 9 *L℔* 13 *℔*, allt Stap.-stads-vigt.

Till export hafva under smides-året blifvit från Vågarne afvägde 548,843 *Sk℔* 15 *L℔* 13 *℔* Stångjern, samt 40,880 *Sk℔* 17 *℔* Jern-manufaktur eller tillsammans *Sk℔* 589,723. 16. 10.

Exporten af Stångjern och Jern-manufaktur
 utgjorde år 1851 » 616,633. — 2.
 I medeltal de 5 åren 1846—1850 » 588,243. 3. 7.
 » » 1844—1845 » 572,635. 6. 15.
 » » 1836—1840 » 510,912. 15. — Stap. vigt.

Om nu endast exporten af Stångjern under smides-året 1852 upptages, så finnes förhållandet dermed hafva varit följande:

	<i>Sk℔</i>	<i>L℔</i>	<i>℔</i>
Från Stockholms Våg	256,808.	1.	3.
» Göteborgs Våg	189,945.	9.	—
» De öfrige Stapelstads-Vågarne	89,542.	17.	12.
» Vissa Städer och Landthamnar	12,547.	7.	18.
Summa Stångjerns-export	548,843.	15.	13. Stap. vigt.
Stångjerns-exporten utgjorde år 1851	574,299.	13.	7.
I medeltal de 5 åren 1846—1850	550,181.	17.	14.
» » 1844—1845	508,580.	13.	16.
» » 1836—1840	480,847.	1.	1.

Inventarierna af Stångjern på Rikets Vågar hafva vid slutet af smides-året 1852 uppgått till följande belopp:

	<i>Sk℔</i>	<i>L℔</i>	<i>℔</i>
På Stockholms Våg	163,344.	13.	9.
» Göteborgs Våg	88,786.	13.	19.
» De öfrige Stapelstads-Vågarne	23,877.	11.	9.
» Uppstads-Vågarne	4,508.	10.	12.
Summa Stångjerns-inventarier	280,514.	9.	9. Stap. vigt.

Stångjerns-

	Sk	L	Ö
Stångjerns-inventarierna utgjorde år 1851	245,397.	5.	3.
I medeltal de 5 åren 1846—1850	251,645.	10.	2.
» » 1844—1845	300,349.	19.	14.
» » 1836—1840	244,226.	16.	18.

Exporten af Stångjern, då destinations-orterna tillika utsättas, har, på sätt Tullverkets för Kalender-året uppställda räkenskaper innehålla, uppgått till det på efterföljande Tabell upptagne belopp, nemligen:

	Stapelstads- vigt.
	Sk
Till Norrige	193 $\frac{3}{4}$
» Finland	7,230 $\frac{1}{2}$
» Preussen	28,061 $\frac{1}{4}$
» Danmark	53,540 $\frac{3}{4}$
» Mecklenburg	6,654
» Lybeck	23,229 $\frac{1}{2}$
» Hamburg	6,708 $\frac{1}{2}$
» Bremen	25,553
» Hanover och Oldenburg	12,950 $\frac{1}{2}$
» Nederländerne	9,532
» Belgien	745
» Stora Britannien och Irland	246,458 $\frac{1}{2}$
» Frankrike	27,735 $\frac{1}{2}$
» Spanien med Baleariske och Canariske Öarne	773
» Portugal med Madera, Cap Verdes öarne och Azorerne	17,867 $\frac{1}{2}$
» Italien utom Österrikiska besittningarne	2,888 $\frac{1}{2}$
» Österrikiska Staterne	461
» Algierien	757
» Öfrige delar af Afrika	4,791 $\frac{1}{2}$
» Asiatiska utom Medelhafvet belägne Länder samt Australien	1,862 $\frac{1}{4}$
» Förenta Staterne i Norra Amerika	72,031 $\frac{1}{4}$
» Brasilien	5,218 $\frac{1}{4}$
» Öfriga Länder i Norra och Södra Amerika	650
Summa Stångjerns-export	555,719

Utöfver förberörde Stångjerns-export hafva äfven så kallade Smältstycken blifvit utförde, nemligen:

	Sk ⁸
Till Finland	55 $\frac{1}{4}$.
» Preussen	38 $\frac{1}{2}$.
» Stora Britannien och Irland	1,491.

Summa export af Smältstycken 1,584 $\frac{3}{4}$.

Lösnings-priserne för Eders Kongl. Maj:ts och Kronans Hammarskatts-jern hafva, på sätt den af Kammar-Collegium, Stats-Contoret och Bergs-Collegium för året upprättade taxa innehåller, blifvit sålunda fastställda per Sk⁸.

	Banco R:dr
För Löfsta, Österby, Gimo och Rånäs Bruk	29.
» Forssmarks, Strömsbergs, Ullforss och Gysinge Bruk	26.
» Skebo, Hargs, Vattholma och Söderforss Bruk	24.
» Elfkarleö Bruk	49.
» Alla öfrige Stångjerns-verk uti hvad Ort eller Län i Riket som helst	15.
» Ämnes-Verken	15.
» Bergsmans-hamrarne	14.

5te Artikeln. Jern-Manufactur-tillverkningen.

	Uppgifven Jern- manufactur- tillverkning år 1852. Bergsvigt.
	Sk ^{te}
Norrbottnens Län	502
Westerbottnens Län	859
Jemtlands Län	359
Wester-Norrlands Län	2,609
Gefleborgs Län. Helsingland	381
» » Gestrikland	1,551
Upsala Län	1,002
Stockholms Län	1,956
Kopparbergs Län	13,064
Westmanlands Län	4,087
Örebro Län	13,187
Wermlands Län	19,742
Götheborgs och Bohus Län	442
Södermanlands Län	7,503
Östergöthlands Län	15,491
Skaraborgs Län	962
Elfsborgs Län	6,736
Calmar Län	1,916
Jönköpings Län	1,842
Kronobergs Län	1,970
Summa Jern-manufactur	96,161
Jern-manufactur-tillverkningen utgjorde år 1851	91,472
» i medeltal de 5 åren 1846—1850	74,327
» » » 1841—1845	76,468
» » » 1836—1840	56,928

På sätt vågräkenskaperne innehålla, hafva under smides-året 1852 från Bruken på Rikets vågar inkommit 76,628 Sk~~l~~ 11 L~~l~~ 15 ~~l~~ jern-manufactur, hvaremot under samma tid till inrikes förbrukning blifvit från vågarne afförde 30,266 Sk~~l~~ 17 L~~l~~, allt Stap.-st.-vig.

De under året vid Jern-manufactur-verken sysselsatte arbetare hafva uppgått till ett antal af 1,604 personer.

Exporten af Jern-manufactur har under smides-året 1852 utgjort:

	Sk l	L l	ö
Från Stockholms våg	21,428.	5.	19.
» Götheborgs dito	13,695.	4.	15.
» De öfrige Stapelstads-vågarne	3,907.	8.	6.
» Vissa Städer och Landthamnar	1,849.	1.	17.

Summa Jern-manufactur-export 40,880. — 17. Stap. vig.

Jern-manufactur-exporten utgjorde år 1851	42,333.	6.	15.
» i medeltal de 5 åren 1846—1850	38,061.	5.	13.
» » » 1844—1845	42,736.	1.	3.
» » » 1836—1840	30,165.	5.	19.

Inventarierne af Jern-manufactur på Rikets vågar hafva vid slutet af smides-året 1852 uppgått till följande belopp:

	Sk l	L l	ö
På Stockholms våg	18,487.	4.	17.
» Götheborgs dito	11,354.	—	11.
» De öfriga Stapelstads-vågarne	2,324.	13.	1.
» Uppstads-vågarne	711.	13.	9.

Summa inventarier af Jern-manufactur 32,877. 11. 18. Stap. vig.

Inventarierne utgjorde 1851	27,603.	6.	2.
» i medeltal de 5 åren 1846—1850	33,339.	1.	1.
» » » 1844—1845	37,373.	18.	—
» » » 1836—1840	22,430.	1.	12.

Exporten af Jern-manufactur har, då destinations-orterna tillika utsättas, på sätt Tullverkets för Calender-året uppställda räkenskaper innehålla, uppgått till det belopp, som efterföljande Tabell utvisar, nemligen:

Jern-manufactur-exporten år 1852, enligt Tull-verkets Räkenskaper.

	Smitte An-kare och dragar.		Hamrar och Skid.		Band-jern.		Pult- och Gal-ler-jern.		Sink-Smitte.		Skär- och Knipp-jern.		Saltmanne-plåkar.		Plåkar oförtenne.		Plughills-rammen.		Spik.		Stål.		Diverse Jern-manufactur.		Summa.				
	SKR	LR	SKR	LR	SKR	LR	SKR	LR	SKR	LR	SKR	LR	SKR	LR	SKR	LR	SKR	LR	SKR	LR	SKR	LR	SKR	LR	SKR	LR	SKR	LR	
Till Norrige	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Finland	1	15	18	10	537	—	776	15	—	—	—	2	15	—	—	1,636	—	—	—	—	—	502	10	727	—	—	—	94	0
» Öfriga Ryssland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	11	—
» Preussen	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	40	—	76	—	—	—	62	—	—	—	—	—	250	15
» Danmark	2	10	—	—	1,342	10	155	—	97	—	196	—	33	—	1,525	15	—	—	—	—	—	1,225	15	9	—	—	10,221	10	
» Mecklenburg	—	—	—	—	123	—	—	—	—	—	89	—	—	—	209	—	—	—	—	—	—	41	—	—	—	—	843	10	
» Lybeck	—	—	—	—	120	—	74	—	—	—	178	5	83	—	598	—	75	10	—	—	—	380	10	—	—	—	2,092	10	
» Hamburg	15	—	—	—	1	10	25	—	—	—	22	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	512	—	1	—	—	831	—	
» Bremen	—	—	—	—	48	—	32	—	—	—	143	10	34	5	154	—	6	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	441	15
» Hanover och Olden-burg	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	81	—	1	—	47	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	163	—
» Nederländerna	—	—	—	—	102	—	7	—	10	—	173	—	—	—	—	—	18	—	—	—	—	56	—	—	—	—	—	358	15
» Belgien	—	—	—	—	—	—	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	324	10	—	—	—	—	368	10
» Stora Britannien och Irland	—	—	—	—	43	—	99	—	152	10	178	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,794	5	—	—	—	—	5,266	15
» Frankrike	—	—	—	—	91	15	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	944	—	—	—	—	—	1,052	15
» Spanien med Balca-riska och Canariske Öarne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	367	—	—	—	—	—	371	—
» Portugal med Made-ra, Cap-Verds Öar-ne och Azorerne	—	—	—	—	147	—	—	—	—	—	790	—	—	—	138	—	15	—	—	—	—	2,793	5	—	—	—	—	3,883	5
» Italien utom Österri-kiska besittningarne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	—	—	—	—	—	—	22	—	—	—	—	—	65	—
» Österrikiska Staterne	—	—	—	—	21	—	66	—	—	—	4	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	2,896	—	—	—	—	—	3,013	—
» Algerien	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	—
» Öfrige delar af Afrika	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	129	15	—	—	—	—	5	—	—	—	—	776	10	19	10	—	—	930	15
» Asiatiska utom Medelhafvet belägne Länder samt Au-stralien	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	914	10	—	—	—	—	920	10
» Förenta staterne i Norra Amerika	—	—	—	—	69	5	—	—	—	—	427	10	82	15	—	—	—	—	—	—	—	1,267	5	—	—	—	—	1,846	15
» Brasilien	—	—	—	—	183	—	50	—	—	—	25	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	335	—	—	—	—	—	597	—
» Öfriga länder i Norra och Södra Amerika	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69	15	—	—	—	—	69	15
Summa	19	5	18	10	2,896	—	1,328	15	250	—	2,449	15	237	—	4,462	15	299	15	9,699	5	18,323	—	789	10	40,783	19			

6te Artikeln.

De så kallade Ädlare Verken.

a) *Guld-tillverkningen.*

Vid det i Fahlun belägna, Stora Kopparbergs Bergslag tillhöriga, så kallade Gustaf den Tredjes Silfver-verk har, ur det derstädes erhållna silfret, den deruti befintliga guldhalt blifvit utdragen, hvarigenom en guld-tillverkning är åstadkommen af 1 lödig mark 14 lod 13 grän; och som utur silfver, tillverkad vid Guldsmedshytte Silfver-verk, 14 lod 13 $\frac{3}{4}$ grän guld på enabanda sätt blifvit utbringade, har hela guld-tillverkningen sålunda utgjort 2 lödige marker 13 lod 8 $\frac{3}{4}$ grän.

Enligt hvad som synes af den här förut vid slutet af 1:sta Artikeln intagne förteckning på de af vederbörande Bergmästare, under loppet af år 1852, meddelade mutsedlar, hafva 17 dylika på Guldmalm blifvit utfärdade för personer, hvilka tillkännagifvit sig hafva för afsigt, att åter upptaga de grufvor och skärpningar, som tillhört det fordna Ädelfors Guldverk och vid detsammes nedläggning kommit i ödesmål; men har något resultat af ett sådant företag emellertid ännu icke blifvit känt, då inmutningarne först vid slutet af året ägde rum.

b) *Silfver-tillverkningen.*

Sala Silfververk. Grufve-brytningen, som år 1852 obehindradt fortgått, under det att grufvorne kunnat hållas fullkomligt tömda från vatten genom fullt tillräcklig tillgång på driftvatten för uppfordringen af så väl vatten, som berg, har blifvit verkställd uti 37 särskilda arbets-rum, nemligen: 24 uti Stor-grufvan, 3 uti Torgschakts-grufvan, 9 uti Carlschakts-grufvan, samt 1 uti Grefve Bjelkes stoll. Af dessa arbets-rum hafva 20 blifvit brutna på malm, 10 för att uppsöka nya tillgångar i okänd klyft, samt 6 dels för att förbereda utbrytning af kända malm-fäll och vinna communicationer för utfordring, vederväxling eller vatten-aflopp, dels ock, för att efter gifna arbets-planer öppna nordvestra malm-fältet åt djupet. Grefve Bjelkes stoll, som efter 1784 års arbets-plan drifves för Nygrufve- och Nybergs-fältens återupptagande, har fortgått 9 $\frac{1}{2}$ famnar, och således uppnått en längd af 477 $\frac{1}{2}$ famnar från dess början vid aflapps-kanalen.

Brytningen under år 1852 har uppgått till 94,719,5 tunnor fyndigt och 2,326,5 tunnor ofyndigt, eller tillsammans 97,046 tunnor berg å 6 $\frac{2}{3}$ kubik-fot på tunnan; och hafva derunder orter blifvit drifne till en sammanräknad längd af 331,3 fot. Sänkingar endast till ett djup af 6 fot, samt Sulstross i ort till en längd af 135,5 fot.

Utur det brutna berget hafva blifvit utsofrade 35,194 tunnor vask-malm, utgörande å 5,2 centner per tunna 182,993 centner samt 14,824 centner stuf-malm;

och har den förstnämnde malmens medel-halt varit 0,505 lod samt stoff-malmens från 2,22 till 5,54 lod silfver på centnern.

Till bly-smältning hafva från de förberedande processerne blifvit uppförde 19,049 centner stoff-malm, sliger och silfverhaltig skärsten, hvaraf efter drifning och finering erhållits 3,425 lödige marker 5 lod bergfint silfver.

Denna år 1852 vid Sala åstadkomne silfver-tillverkning är 385 lödige marker mindre, än den som ägde rum år 1851, samt understiger med 104 lödige marker medel-tillverkningen under de 5 åren 1846—1850 och med 116 lödige marker productionen i medeltal under qvinqvennum 1841—1845.

Sala Bergslags så kallade Ränte-ersättnings-fond har, genom upplupne på capitalet beräknade räntor, blifvit ökad med 2,580 R:dr 16 sk. 2 rst., så att hela fonden vid 1852 års slut utgjorde 55,053 R:dr 18 sk. 11 rst. allt Banco, utom den efter silfver-tillverkningens belopp för året bestämda afgift hvilken kommer att uti 1853 års räkning upptagas.

Konung Gustaf III:s Silfverk-verk vid Stora Kopparberget. Det blyglanshaltiga berg, utgörande 2,697 tunnor, som erhållits från vissa arbets-rum uti Stora Kopparbergs-grufvor, har till detta Silfverk blifvit lemnadt samt derstädes tillgodogjort; och har deraf en silfver-tillverkning, derföre icke någon afgift till Eders Kongl. Majt och Kronan utgöres, blifvit åstadkommen till belopp af 670 lödige marker 5 lod 11 grän.

Löfås Silfverk-verk i Skedvi Socken och Kopparbergs Län. Vissa arbets-rum uti de till detta Verk hörande grufvor hafva väl varit arbetade år 1852 och 953 tunnor silfverhaltig blyglans blifvit utur dem upptagne; men någon smältning af malmen är under året icke verkställd.

Helleforss Silfverk-verk i Helleforss Socken och Örebro Län. Härstädes hafva 964 *Skz* blyglans, dels uppbrutne uti Verkets egne grufvor, dels hemtade från vissa andra inom orten arbetade ställen, blifvit nedsmälta och lemnat 110 lödige marker 12 lod 13 grän silfver.

Guldmedshytte, eller det äfven så kallade *Elzviks Silfverk-verk* i Lindes Socken och Örebro Län. Efter skrädning af det fyndiga berg, som blifvit uppfordradt utur de grufvor, på hvilka detta Verk är grundadt, hafva 4,820 *Skz* ren malm samt 436 *Skz* så kallad vask-malm erhållits. Vid smältning af denna och annan samlad inventarie-malm har silfver-tillverkningen uppgått till 1,605 lödige marker 3 lod.

Jerle Silfver-prophytta i Nora Socken och Örebro Län. Genom smältning af 425 *Skz* blyglans från de i Lindes Socken upptagne Johannisbergs-, Källar- och Löfås grufvor, har en Silfver-tillverkning af 92 lödige marker blifvit åstadkommen.

Wermnskogs Silfverk-verk i Wermnskogs Socken, Gillbergs Härad och Wermlands Län. Arbetet uti de på Wegebohls- och Gårdsjö-fälten från ödesmål upptagne grufvor har äfven år 1852 fortgått, och det uppfordrade berget lemnat 571 *Skz* finskrädd och 573 *Skz* grofskrädd malm. Silfver-tillverkningen har, efter malmens smältning, blifvit uppgifven utgöra 526 lödige marker 10 lod.

Brytning af silfverhaltig blyglans har år 1852 äfven ägt rum på åtskillige andra ställen inom Örebro och Kopparbergs Län, särdeles inom det sednare, der vid Boda i Rättviks Socken 210 Skk, vid Öster-Silfberget i Stora Tuna Socken 45 Skk samt på Svartberget hörande till det fordna Wester-Silfverberget i Norrberkes Socken 500 Skk blifvit uppbrutne; men någon smältning af dessa malmer skall, enligt uppgift, icke vara under årets lopp verkställd.

Sammanräknas hela Silfver-tillverkningen i Riket under år 1852, finnes den hafva uppgått till lödige marker 6,430. — 6.

Silfver-tillverkningen utgjorde år 1851	»	6,815.	6.	5.
» i medeltal de 5 åren 1846—1850	»	5,943.	18.	2.
» » » 1844—1845	»	4,553.	5.	17.
» » » 1836—1840	»	3,974.	4.	11.

Tionde-afgiften jemte myntare-lön och slagskatt till Eders Kongl. Majt och Kronan har utgjort af Sala-tillverkningen 3,472 R:dr 6 sk. 3 rst. i silfver räknadt.

Vid Silfver- och Bly-tillverkningen hafva år 1852 tillsammans 596 personer varit sysselsatta, af hvilka 445 varit arbetare vid grufve-brytningen samt 151 vid smältningarne.

c) *Koppar-tillverkningen.*

Stora Kopparberget. Grufve-brytningen vid Stora Kopparberget har år 1852 fortgått under god tillgång af drift-vatten för uppfodrings-verken; och har icke någon annan olägenhet förekommit, än att i Juli månad ett större berg-fall inträffade från den hängande Drottning-grufve-skölen, hvarigenom icke allenast tvänne malm-arbeten afstodnade, utan ock en kostsam förändring måste vidtagas i den brytningsplan, som var afsedd att följas för Drottning-grufve-kisens bearbetande. Några mindre rörelser uti Grufve-rasen hafva väl ock ägt rum; men något hinder för grufve-brytningen har derigenom icke uppstått, utan tvärtom hafva dessa rörelser för arbetet varit gagnande.

Brytningen har på vanligt sätt blifvit verkställd så väl uti egentliga malm-rum, som ock för att uppsöka nya malm-tillgångar. De bearbetade malm-rummen hafva utgjort ett antal af 63, under det att försöknings-arbetena varit 30; och hafva af de 63 arbets-rummen 38 i fast klyft och 40 uti ras blifvit drifne med vinst, så att de icke allenast betäckt förlusten på de öfrige, utan ock lemnat sjelfva behållningen på grufve-brytningen, hvarvid enahanda förhållande detta år, som det föregående ägt rum, att omkring hälften af den uppkomna vinsten härleder sig från de bearbetade rasen.

På

På sätt räknskaperne öfver grufve-brytningen utvisa, hafva 201,776 tunnor malmhaltigt berg år 1852 blifvit lösbrutne och uppfordrade för en kostnad stor 92,164 R:dr 37 sk. deraf största delen eller 73,585 R:dr 1 sk. 4 rst. utgått såsom arbetslöner samt det öfriga eller 18,579 R:dr 35 sk. 8 rst. för materialier. Till följe häraf har alltså brytnings- och uppfodrings-kostnaden för hvarje tunna malm-haltigt berg i medeltal uppgått till 21 sk. 11 rst. allt Banco.

Det uppfordrade malm-haltiga berget 201,776 tunnor, hvaraf större delen måst undergå skrädning, har lemnat 124,431 tunnor malm; och som kopparmalmen vid malm-auctionerne dels försålts, dels på Fjerdeparts-egarne utdelats, enligt hvad här nedan närmare redogöres, samt dervid funnits uppgå till ett värde af 186,799 R:dr 18 sk., så utgör detta efter medel-beräkning 4 R:dr 24 sk. 1 rst. för hvarje tunna malm, under det att den i sjelfva verket endast kostat 35 sk. 7 rst. allt Banco.

Vid ofvanberörde malm-auctioner hafva, sedan, enligt stadgad ordning, malmen hvarje gång blifvit fördelad uti så kallade lottningar af 13 hopar uti hvardera och 2 tunnor per hop, 5 hopar af hvarje lottning blifvit försålda till förmån för de vid Stora Kopparberget, i och för grufve-brytningen, inrättade cassor, hvaremot de öfrige 8 hoparne blifvit utdelade på Fjerdeparts-egarne, efter det pris, hvartill första hopen vid försäljningen uppgått; och här, derigenom att sålunda förfarits, det här ofvan upptagne malm-värde 186,799 R:dr 18 sk. Banco uppkommit på sätt, som följer:

	R:dr	sk.
1:sta hopen, Ordinarie grufvehjelps-malm, såld för	13,350.	—
2:dra hopen, Centonal-malm, » »	14,350.	47.
3:dje och 4:de hoparne, Afrads-malm, » »	33,050.	1.
13:de hopen, Extra grufvehjelps-malm » »	18,527.	2.
Extra Afrads-casse-malm, till så ringa belopp hvarje lottnings-dag, att den ej kunnat i lottningar utläggas, såld för	724.	16.
Fjerdeparts-egarnes malm, utgörande 8 hopar af hvarje lottning, värderade efter första hopens eller ordinarie grufvehjelps-malmens pris till	106,800.	—

Summa malm-värde som ofvan R:dr 186,799. 18.

Då från värdet af Fjerdeparts-egarnes malm 106,800 R:dr måste först afräknas ej mindre de af brukande Bergsmännen, för egne och öfrige Fjerdeparts-egares räkning, under året insatte grufve-brytnings-medel, utgörande 77,224 R:dr 9 sk. 5 rst., än ock vissa Kommunal-afgifter samt bevillning 5 procent af utdelningen, så har derefter 1852 års fjerdeparts-reveny, enligt Grufve-Rättens beslut, blifvit utsatt till B:co R:dr 44. — —

Fjerdeparts-revenyen utgjorde år 1854	»	»	53.	16.	—
» I medeltal de 5 åren 1846—1850	»	»	40.	36.	—
» » » 1844—1845	»	»	8.	30.	5.
» » » 1836—1840	»	»	49.	46.	5.

Koppartillverkningen af malm från de skattlagde grufvorne vid Stora Kopparberget har under Bruksåret 1852 uppgått till ett belopp af 4,889 *Skz* 18 *Lz* 7 *z*, som på Fahlu Krono-våg invägte, fördelas sålunda:

	<i>Skz</i>	<i>Lz</i>	<i>z</i>
Kronans Tionde-koppar	486.	13.	6½.
Konst-Stats-Koppar	189.	14.	12¼.
Armbösse- och Provisions-koppar	14.	18.	13½.
Proste-koppar	15.	—	—
Ströms-afrads-koppar	5.	14.	11½.
Bergsmännens behållna koppar	4,177.	17.	3½.

Summa koppar, som ofvan 4,889. 18. 7.

Utom denna koppar-tillverkning af malm från de skattlagde grufvorne, hafva 248 *Skz* 6 *Lz* 18 *z* så kallad fri-koppar, eller sådan för hvilken icke någon tionde-afgift erlägges, genom slagg-bruk blifvit åstadkomne.

Hela den vid Stora Kopparberget år 1852 åstadkomne så väl skattlagde, som från afgift befriade koppar-tillverkningen finnes således hafva uppgått till *Skz* 5,138. 5. 5.

Den utgjorde år	1851	»	5,098.	9.	1.
» i medeltal de 5 åren 1846—1850		»	4,628.	18.	12.
» » » 1841—1845		»	3,355.	7.	18.
» » » 1836—1840		»	3,127.	13.	2.

Sammanräknas nu Koppar-tillverkningen vid de öfrige Koppar-verken, på sätt den å nedanstående Tabell finnes upptagen, med produktionen vid Stora Kopparberget, så uppgår hela beloppet för år 1852 till *Skz* 11,139. 17. 19.

Hela Koppar-tillverkningen utgjorde år	1851	»	10,400.	3.	9.
» i medeltal de 5 åren 1846—1850		»	9,517.	11.	16.
» » » 1841—1845		»	7,097.	15.	16.
» » » 1836—1840		»	6,180.	4.	5.

	Uppgifven Koppar-tillverkning år 1852			Taxeringen bestämd till	Kongl. Maj:ts och Kronans Afradskoppar.		
	Sk \mathcal{E}	L \mathcal{E}	Ö		Sk \mathcal{E}	L \mathcal{E}	Ö
Vid Stora Kopparberget af skattlagde grufvornes malm	4,889	18	7	Hvarje 10:de Sk \mathcal{E} , efter afdrag af Pastorsandelen. Tillverkuingen skattfri.	486	13	6½
» dito genom slagg-bruk	248	6	18		—	—	—
» Ljusnarsbergs Kopparverk uti Örebro Län	253	12	10	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
» Flögforss dito uti dito Län	616	18	6	dito dito	—	—	—
» Yxsjö dito uti dito Län	32	10	—	dito dito	—	—	—
» Mårdsätters dito uti dito Län	4	1	5	Hvarje 30 Sk \mathcal{E}	—	2	14½
» Åtvidabergs dito uti Östergöthlands Län	3,535	14	16	dito dito	117	17	3½
» Tunabergs dito uti Södermanlands Län	30	7	2	dito dito	1	—	5
» Ridderhytte dito uti Westmanlands Län	370	8	6	dito dito	12	6	19
» Garpenbergs dito uti Kopparbergs Län	66	—	—	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
» Såghytte dito uti dito Län	347	10	18	Hvarje 30 Sk \mathcal{E} .	11	11	14
» Korssnäs dito uti dito Län	172	8	19	dito dito	5	14	19½
» Löfås dito uti dito Län	154	5	—	dito dito	5	2	16½
» Waldemarsviks dito uti Calmar Län	89	13	2	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
» Gustafs- och Carlbergs dito uti Jemtland	328	2	10	dito dito	—	—	—
Summa Koppar-tillverkning Sk\mathcal{E}	11,139	17	19	Kronans Afrad	640	9	17½

d) *Nickel-tillverkningen.*

Den uti Alsheda Socken och Jönköpings Län belägne Klefva grufva har äfven år 1852 varit bearbetad på Nickel-malm, hvaraf 825 *Sk℥* då blifvit upptagne. Vid verkställd smältning vid Klefva, der inventarii-malm för öfrigt varit att tillgå, hafva 194 *Sk℥* 17 *L℥* 9 *℥* så kallad Rå-nickel erhållits, hvaraf en del blifvit garad vid Lessebo, så att, efter uppgift, 20 *Sk℥* 15 *L℥* Nickel-koppar under året frambringats.

De uti 1851 års Berättelse omnämnde, äfven på Nickel-malm brutne tvänne skärpningar, under namn af Slättberg och Kuso, den förra uti Leksands och den sednare uti Stora Tuna Socken af Kopparbergs Län, hafva ock varit bearbetade år 1852; och skola, enligt aflemnad uppgift, 9,634 *Sk℥* sådan malm blifvit upptagne och smältning deraf jemväl påbörjad.

e) *Messings-tillverkningen.*

Messings-tillverkningen har år 1852 blifvit uppgifven sålunda:

	<i>Sk℥</i>	<i>L℥</i>	<i>℥</i>
Vid Skultuna Bruk i Westmanland	419.	12.	3.
» Gusums dito i Östergöthland	15.	—	4.
Summa Messings-tillverkning	434.	12.	7.

Vid Koppar- och Nickel-tillverkningen hafva år 1852 tillsammans 2,225 arbetare varit sysselsatte, deraf 1,354 vid sjelfva grufve-brytningen samt 874 vid förädlings- och smält-verken.

7de Artikelu.

Diverse Verk och Inrättningar.

Koppar-Hamrar.

	Uppgifvet Koppar-smide år 1852.		
	Sk ^ö	L ^ö	ö
Vid Avesta Bruk i Kopparbergs Län	950	16	7
» Tunabergs Kopparverk i Södermanlands Län	27	13	—
» Forssjö Bruk i dito Län	13	6	3
» Åtvidabergs Kopparverk i Östergöthlands Län	140	15	8
» Mårdsätter i Örebro Län	8	19	1
» Lersjöforss Bruk i Wermlands Län	44	5	3
» Kjällefäll i Skaraborgs Län	117	13	8
» Sättersforss i dito Län	21	3	—
» Grafvenforss eller Bälån i Elfsborgs Län	58	—	—
» Catrineforss i dito Län	44	—	—
» Lessebo Bruk i Kronobergs Län	145	15	—
» Jernhulta eller Koppar-möllan i Christianstads Län	89	—	—
» Olofsström i Blekinge Län	80	—	—
Summa Koppar-smide	1,711	6	10

Bly-smältnings-Verk.

Bly-tillverkningen har för år 1852 blifvit uppgifven sålunda:

	Sk ^ö	L ^ö	ö
Vid Konung Gustaf III:s Silfver-verk i Fahlun	74.	18.	6.
» Sala Silfver-verk	238.	13.	15.
» Guldsmedshytte- eller Elzviks Silfver-verk i Örebro Län	1,101.	12.	17.
» Helleforss dito i dito Län	81.	5.	7.
» Jerle profhytta i dito Län	41.	17.	—
Summa Bly-tillverkning	1,538.	7.	5.

Derjemte har såsom bi-product erhållits vid Sala Silfver-verk 47 Sk ℓ 10 L ℓ samt vid Elzviks dito 15 Sk ℓ 7 L ℓ 15 ℓ silfverglitt och glete.

Zink-Verk.

Vid det på Ekensbergs egendom i Stockholms Län inrättade Zink-verk hafva af malmer från Hammars Socken i Örebro Län samt från den angränsande Godegårds Socken i Östergöthlands Län 209 Sk ℓ 4 L ℓ 2 ℓ Zink blifvit tillverkade.

Cobolt-Verk.

Cobolt-tillverkningen har förhållit sig sålunda:

	Sk ℓ	L ℓ	ℓ
Vid Tunaberg i Södermanland	6,175.		205 $\frac{1}{2}$.
» Vena i Örebro Län	508.		161 $\frac{1}{2}$.
Summa Cobolt	6,683.		Kronans afrad 222 $\frac{3}{10}$.

Svafvel-Bruk.

Svafvel-tillverkningen år 1852 har blifvit uppgifven, som följer:

	Sk ℓ	L ℓ	ℓ	Sk ℓ	L ℓ	ℓ
Vid Dylta Svafvelbruk i Örebro Län	170.	8.		47.	—	16.
» Korssnäs i Kopparbergs Län	166.	10.		5.	11.	—
» Löfås i dito Län	25.	10.		—	17.	—
» Östra Silfberget i dito Län	175.	10.		—	—	—
Åtnjuter frihets-år						
Summa Svafvel	537.	18.		Kronans afrad	23.	8. 16.

Vitriol-Verk.

Vitriol-tillverkningen har år 1852 utgjort:

	Sk ℓ	L ℓ	ℓ	Sk ℓ	L ℓ	ℓ
Vid Stora Kopparberget	594.	5.	5.	19.	16.	3 $\frac{1}{2}$.
» Dylta i Örebro Län	600.	—	—	60.	—	—
» Ölands Alunbruk	473.	—	—	15.	15.	6 $\frac{3}{4}$.
» Lovers dito på Öland	400.	—	—	13.	6.	13 $\frac{1}{2}$.
Summa Vitriol	2,067.	5.	5.	Kronans afrad	408.	18. 3 $\frac{1}{2}$.

Derjemte har vid Stora Kopparberget åstadkommit en tillverkning af 4 Sk ℓ 13 L ℓ 3 ℓ så kallad Salzburger-Vitriol, hvarföre icke någon afrad till Eders Kongl. Majt och Kronan utgöres.

Alun-Brük.

	Uppgifven tillverkning år 1852.	Taxeringen.	Kronans afrad.
	Tunnor.		Tunnor.
Vid Andrarums Alunverk i Christianstads Län	1,508	Som medelpriset å den år 1851 försälde 10:de Alun uppgått till endast 10 R:dr 36 sk. 4 rst. Banco för Tunnan, så erlägges till följe af Kongl. Brefven deu 23 Januari 1836 samt den 10 Mars 1837 allenast $\frac{1}{2}$ procent af tillverknings-beloppet.	7,54
» Ölands dito	2,244		11,05
» Lovers dito på Öland	900		4,50
» Latorps dito i Örebro Län	3,400		17.
» Kallås dito i Skaraborgs Län	556		2,78
» Hönsätters dito i dito	579		2.89
» Carlsforss dito i dito	1,012		5.06
Summa Tunnor Alun	10,166	Kronans afrad	50,82

Rödfärgs-Verk.

	Uppgifven tillverkning år 1852.	Taxeringen bestämd till	Kronans afrad.
	Tunnor.		Tunnor.
Vid Stora Kopparberget	1,942	Hvar 30:de Tunna.	64 $\frac{11}{15}$
» Dylta Svafvelbruk i Örebro Län	4,000	» 10:de dito	400
» Ridkärrs Rödfärgs-verk i dito Län	470	» 30:de dito	15 $\frac{2}{3}$
» Risbacka dito i dito Län	560	dito dito	18 $\frac{2}{3}$
» Östra Silfberget i Kopparbergs Län	540	» 50:de dito	10 $\frac{4}{5}$
» Ingarfs Rödfärgs-verk i Fahlun	1,013	» 30:de dito	33 $\frac{23}{30}$
» Gamla Herregårdens dito i dito	1,847	dito dito	61 $\frac{17}{30}$
» Elsborgs dito i dito	440	dito dito	14 $\frac{2}{3}$
» Ölands Alunbruk	580	dito dito	19 $\frac{1}{3}$
» Klefva Rödfärgs-verk i Jönköpings Län	189	Hvar 20:de dito	9 $\frac{9}{20}$
Summa Tunnor Rödfärg	11,581	Kronans afrad	648$\frac{2}{3}$

Blyertz-Verk.

Tillverkningen af Blyertz har vid Blyertz-verken inom Norbergs Socken och Bergslag i Westmanland uppgått till ett belopp af 50 Skk 5 Lk.

Porfyr- och Marmor-Bruk.

Vid *Elfvedahls Porfyrverk* i Kopparbergs Län hafva Porfyr-arbeten blifvit förfärdigade till ett värde R:dr 1,800. — —
 » *Kolmårdens Marmorbruk* i Östergöthland hafva äfven åtskil-
 lige marmor-arbeten blifvit fulländade, hvilkas värde utgjort » 3,712. 34. 5.
 Summa Banco R:dr 5,512. 34. 5.

Brunstens-brott.

Endast uti brotten på Bölets hemmans mark uti Udenäs Socken och Skaraborgs Län har Brunsten år 1852 blifvit bruten; och har den erhållna Brunstenen, enligt uppgift, utgjort 200 Skk.

Vid Alun-, Svafvel-, Vitriol- och Rödfärgs m. fl. här ofvan uppräknade Verk hafva 725 arbetare år 1852 varit anställda.

Stenkols-Verk.

Vid det i Wäsby Socken, Luggude Härad och Malmöhus Län belägne Höganäs Stenkols-verk har kol-brytningen år 1852 fortgått i Ruths schakt från 20:de till 25:te pelaren eller 65 famnar, hvarigenom den hunnit åt vester till 325 famnars afstånd från schaktet, samt i Prins Carls schakt sålunda, att de derstädes påbörjade orter blifvit ytterligare indrifne, den emot norr 90 famnar, den emot vester, 29 famnar och den mot öster 50 famnar; och har för öfrigt genom de tvänne pump-machinerna vid schakten Ryd och gamla Ryd, af hvilka den förre varit i gång 355 dygn och den sednare 146 dygn, grufvan kunnat hållas fri från vatten.

Stenkols-uppfordringen har år 1852 uppgått till följande belopp:

Af N:o 1	Tunnor 47,430.	Värde R:dr B:co 39,525.
» N:o 2	» 81,677.	» » 40,888.
» N:o 3	» 47,699.	» » 15,900.
Summa uppfordrade Tunnor Stenkol	176,806.	I värde 96,313.

Vid

Vid Stenkols-verket hafva blifvit försålde:

Af N:o 1	Tunnor 35,814.	Värde R:dr B:co 28,103.
» N:o 2	» 9,807.	» » 4,903.
» N:o 3	» 14,337.	» » 4,779.
Summa försålde Tunnor Stenkol	59,958.	I värde 37,785.

Vid Stenkols-verket hafva blifvit consumerade:

Af N:o 1	Tunnor 8,107.	Värde R:dr B:co 6,756.
» N:o 2	» 79,588.	» » 39,794.
» N:o 3	» 27,028.	» » 9,009.
Summa consumerade Tunnor Stenkol	114,723.	I värde 55,559.

Vid Stenkols-verket hafva 296 arbetare varit sysselsatte.

På sätt efterföljande, enligt Tullverkets räkenskaper, upprättade Tabell utvisar, har exporten af sådane särskilta Bergverks-effecter, hvilka icke under Artiklarne 3, 4 och 5 här förut blifvit upptagne, år 1852 förhållit sig sålunda:

Tabell, utvisande 1852 års export af här nedan upplagne Bergverks-producter, upprättad i enlighet med Tullverkets Räkenskaper.

	Koppar, helfärdiga arbeten.	Koppar, smidd eller valsad.	Koppar-skrot.	Koppar, garvad.	Koppar-Nickel.	Messing, orarbetad.	Messing, arbetad.	Koppar- och Messings-trå.	Jern- och Ståltråd.	Bly, orarbetad.	Jern-skrot.	Koppar-malm.	Jern-malm.	Cobolt-malm.	Bla Vitriol.	Grön Vitriol.	Alun.	Svafvel.	Rödårg.	Brunsten.	Blyertz.
	L \mathcal{G}	Sk \mathcal{G}	Sk \mathcal{G}	Sk \mathcal{G}	℔	Sk \mathcal{G}	℔	℔	℔	Sk \mathcal{G}	Sk \mathcal{G}	Sk \mathcal{G}	Sk \mathcal{G}	℔	℔	L \mathcal{G}	L \mathcal{G}	L \mathcal{G}	T:r	Sk \mathcal{G}	L \mathcal{G}
Till Norrige . . .	58½	1	2	—	—	2½	11	—	—	—	—	—	—	—	220	—	1,585	3	2	8	223½
» Finland . . .	3	31½	—	5½	—	4	114	2,356	7,350	40½	379½	—	16,720	—	—	476	3,009	2,290	702	18½	1,710
» Ryssland . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	107,168	1,718	2,545	—	1,679
» Preussen . . .	—	—	—	3,946	2,500	—	—	—	—	—	352	—	—	—	—	—	256	53	174	—	—
» Danmark . . .	—	2½	—	422½	—	—	—	153	300	5½	1½	800	—	—	20	—	15,832	—	81	—	—
» Mecklenburg . . .	—	—	—	1	—	—	—	—	—	17	—	—	—	1,130	—	—	102	—	116	—	—
» Lybeck . . .	—	—	—	4,340	37,090	—	—	—	—	—	—	2,084	—	—	—	—	785	—	175	—	—
» Hamburg . . .	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	400	—	—	—	—	3,400	—	—	—	—
» Hannover o. Oldenburg . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85	—	21	—	—
» Nederländerne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11,050	—	80	—	—
» Belgien . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
» Stora Britan-nien	—	—	25½	134	50	—	—	—	—	15	66	—	—	24,123	—	—	—	—	—	439	—
» Frankrike . . .	—	—	—	1,021	—	—	—	—	—	—	901	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Spanien . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Algierien . . .	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Brasilien . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	106	—	—	—	—
Summa Export	61½	34½	27½	9,880	39,640	6½	131	2,509	7,650	77½	1,700	3,284	16,720	25,273	220	476	143,378	4,064	3,896	467½	3,612½

Slutligen får Collegium, i afseende på tillkomne utvidgningar eller förändringar af Verkens privilegier, i underdånighet tillkännagifva, att under loppet af år 1852 blifvit tillätne.

1:o. *Nya Stångjerns-härdar.*

Vid *Norshammars Bruk* i Svärta Socken, Rönö härad och Södermanlands Län, 2:ne Smälthärdar.

- » *Källefalls Koppar-hammare* i Daretorps Socken, Vartofta härad och Skaraborgs Län, 1 Smälthärd.
- » *Svabens-verk* i Alfta Socken, Södra Helsingland och Gefleborgs Län, 2:ne Smälthärdar.
- » *Matfors Bruk* i Tuna Socken, Medelpads fögderi och Wester-Norrlands Län, 1 Smälthärd.

Alla dessa 6 Smälthärdar med oinskränkt tillverknings- och vägförings-rätt.

2:o. *Masugn och Smälthyttor.*

Vid *Björneborgs Bruk* i Wisnums Socken och Härad af Wermlands Län, 1 masugn med 9 frihets-år.

- » *Morgårdshammars Bruk* i Norrberkes Socken och Kopparbergs Län. En Silfver-prophytta, att på försök under 6 års tid, med åtnjutande af tionde-frihet för tillverkningen, begagnas för tillgodogörande af malm från åtskillige på Vester-Silfberget och Svartherget från ödesmål upptagne gamla Bly- och Silfvermalms-grufvor.
- » *Jerle Bruk* i Nora Socken och Bergslag i Örebro Län. En prophytta, att, under 5 års tid och emot tionde-frihet, begagnas för smältning af Silfver-, Bly- och Koppar-malmer från åtskillige inom orten anställda försöknings-arbeten.

3:o. *Jern-Manufactur-Verk.*

Vid *Jonsbohls Bruk* i Visnums Socken och Härad af Wermlands Län. 2:ne Spikhammar-Stockar för 4 Spik-hamrar och 1 Vattenslägga samt 1 Klipp-sax med nödige eldstäder.

- » *Christinedahls Bruk* i Fröskogs Socken, Tössbo härad och Elfsborgs Län. 1 Knipp- och 2:ne Spikhamrar.
- » *Lenungshammars Bruk* i Glafva Socken, Gillbergs Härad och Wermlands Län. 1 Manufactur-Stock med 2:ne Spikhamrar.
- » *Pettersfors Bruk* i Jernboås Socken, Nora Bergslag och Örebro Län. 1 Knipp- och 2:ne Spikhamrar.
- » *Qvarntorps Bruk* i Nedre Ulleruds Socken, Kihls Härad och Wermlands Län. Ett Manufactur-Verk med 3 Spikhamrar.
- » *Spjutbäcks Bruk* i Varnums Socken, Ölme Härad och Wermlands Län. Ett Manufactur-Verk bestående af 1 Knipp- och 3 Spikhamrar.
- » *Carlsfors Bruk* i Silleruds Socken, Nordmarks Härad och Wermlands Län. Ett Manufactur-Verk af 1 Knipp- och 3 Spikhamrar.
- » *Öränge ström* inom Njutångers Socken och Gefleborgs Län. En Manufactur-smedja med 4 större och 1 mindre Vattenslägga.

På *Granbergs hemmans-ägor* i Bollnäs Socken, Södra Helsingland och Gefleborgs Län.
Ett Jern-Manufactur-Verk, under namn af *Sunnerstaholm*, bestående af 4 Knipp- och 4 Spikhamrar.

- » *Assjö Södergårdens hemmans-ägor* under Askeryds Säteri i Askeryds Socken, Norra Wedbo Härad och Jönköpings Län. En husbehofs Manufactur-smédja med 4 Vattenslägga och 2 Ässjor.
- » *Axelssons Frälse-hemmans-ägor* i Refvesjö Socken, Kinds Härad och Elfsborgs Län. Ett Manufactur-Verk, bestående af 4 Knipp- och 4 Spikhammare.

Deremot förekommer, att, utom de Smides-nedläggningar, hvilka, med anledning af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 8 Maj 1852, blifvit på viss bestämd tid nedlagde, på sätt 4:de Artikeln här förut närmare innehåller, hafva, enligt derom gjorda ansökningar och meddelade resolutioner, följande nedläggningar för alltid af verkstäder och smiden år 1852 ägt rum, nemligen:

a) ***Stångjerns-Smide och Härder.***

Vid *Limå Bruk* i Leksands Socken och Kopparbergs Län, en härd med oinskränkt tillverknings-rätt.

- » *Åvike Bruk* i Hässjö Socken, Medelpads fögderi af Wester-Norrlands Län, två härdar med smides-rätt Skk 900.

b) ***Jern-Manufactur-Verkstäder.***

Vid *Haneforss Bruk* i Mo Socken, Tössbo Härad och Elfsborgs Län, en Stål-ugn.

- » *Hammarby Bruk* i Ofvansjö Socken, Gestriklands fögderi af Gefleborgs Län, det för Spik-smide derstädes privilegierade Manufactur-Verk.

Bergs-Collegium frambärdar med djupaste vördnad, trohet och nit

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter

FR. ÅKERMAN.

F. A. BERNDES.

ADOLF HALLGREN.

Stockholm den 10 November 1853.

J. O. Myrberg.

